

[Zadejte text.]

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

2012

Michala Hubáčková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Koncepce nové úpravy ochrany spotřebitele

Michala Hubáčková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

Koncepce nové úpravy ochrany spotřebitele

Michala Hubáčková

Vedoucí práce:

JUDr. Josef Vrabec

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2012

.....

Obsah

1 ÚVOD	6
2 VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE.....	7
2.1 Vývoj ochrany spotřebitele v nejstarších dobách.....	7
2.2 Vývoj ochrany spotřebitele na našem území	10
2.3 Vývoj ochrany spotřebitele v Evropské unii.....	14
3 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY SPOTŘEBITELE	20
3.1 Ochrana spotřebitele v právu Evropské unie	20
3.1.1 Primární právo	20
3.1.2 Sekundární právo	21
3.1.3 Vybrané směrnice vztahující se k ochraně spotřebitele	23
3.2 Ochrana spotřebitele v českém právním řádu	46
3.2.1 Ochrana spotřebitele ve veřejném právu.....	46
3.2.2 Prolínání soukromoprávní a veřejnoprávní úpravy ochrany spotřebitele.....	50
3.2.3 Ochrana spotřebitele v právu soukromém.....	54
3.2.4 Shrnutí institutů ochrany spotřebitele v soukromém právu .	77
4 KONCEPCE NOVÉ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE	78
5 BUDOUCÍ ÚPRAVA OCHRANY SPOTŘEBITELE	82
5.1 Směrnice Evropské parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.....	82

5.1.1 Cesta k přijetí směrnice	83
5.1.2 Směrnice o právech spotřebitelů	85
5.2 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	94
6 ZÁVĚR	98
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	100
8 RESUMÉ	105

1 ÚVOD

Práce se zaměřuje na problematiku ochrany spotřebitele, a to na oblast soukromého práva hmotného, neboť právní úprava ochrany spotřebitele je značně rozsáhlá a nelze ji v této práci obsáhnout v celém objemu. Zaměřím se zejména na oblast občanského práva, okrajově pak také na oblast práva obchodního.

Oblastí ochrany spotřebitele se v uvedeném rozsahu budu zabývat v kontextu českého i evropského práva. Nejprve stručně popíši vývoj oblasti ochrany spotřebitele od nejstarších dob až po současnost, dále se zaměřím na aktuální účinnou právní úpravu v oblasti spotřebitele, stručně se zmíním také o oblasti veřejnoprávní úpravy a jejím prolínání do oblasti soukromoprávní. Pokusím se poukázat na případné nedostatky v současné právní úpravě a zároveň nalézt možná řešení případných nedostatků.

Na závěr se zmíním o některých právních předpisech z oblasti ochrany spotřebitele, které dosud nenabýly účinnosti a pokusím se zhodnotit jejich přínos či naopak nalézt nedostatky.

2 VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE

2.1 Vývoj ochrany spotřebitele v nejstarších dobách

Rozvoj ochrany spotřebitele je propojen v nejstarších státních uskupeních s rozvojem obchodu a potažmo také rozvojem práva obligačního. Zatímco k ochraně obchodu samotného a k zamezení nežádoucích praktik, které by potenciálně obchod narušovaly, sloužily spíše normy veřejného práva (z dnešního pohledu), na ochranu jednotlivců pak byla spíše zaměřena oblast práva soukromého – zejména úprava práva obligačního.¹

Jen krátce zmíním jednu z nejstarších mimoevropských civilizací Mezopotámii - alespoň za kratičkou zmínku stojí nejznámější (nikoliv však nejstarší) starobabylonský zákoník vytesaný do kamene z 18. století před naším letopočtem, tj. Chammurapiho zákoník. Tento zákoník již stručně upravuje závazkové vztahy, např. smlouvu kupní. Ve staré Mezopotámii existoval, v rámci ústřední správy, úředník zastávající funkci představeného královských kupců, který řídil zahraniční obchod - z toho je zřejmé, že obchod měl pro tehdejší společnost zásadní význam.²

Krátce se zastavím u nejstarších evropských civilizací, kterými byly starověké Řecko a Řím. Ve starověkém Řecku měl na rozvoj polis (městských států) zásadní vliv (mimo jiné) rozvoj vnitřního trhu, ekonomická nezávislost byla předpokládanou náležitostí a zákony představovaly jeden z pilířů městského státu.³ Obchod a právo obligační

¹ Zdražil, M. *O ochraně spotřebitele*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000, s. 7.

² Balík, S., Balík S. ml. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 35-37.;

Hattenhauer, H. *Evropské dějiny práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 52.

³ Balík, S., Balík S., ml. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 39-40.

zde opět stojí u zrodu ochrany práv těch, kteří se na nich účastní. Obecně závazné zákony byly od roku 750 před naším letopočtem tesány do kamene (nebo kovu) – v těchto textech byly kazuisticky popsány situace vyžadující právní úpravu a jejich právní záběr byl proto široký - mimo práva obchodu a řemesel obsahoval také řády profesní, právo vodní, zástavní, rodinné, úpravu občanských práv, pravidla pro zastávání veřejných funkcí atp.⁴

Do kamenných stél bylo také kolem let 454-450 př. n. l. vytesáno právo obyčejové (veřejné i soukromé) starověkého Říma. Ačkoliv již před tímto datem docházelo k soupisu práva a právo do desek vytesané existovalo již dříve, až sepsáním Zákona dvanácti tabulí (lex duodecim tabularum) dostalo formu závazného kodexu. Úprava práv týkajících se majetkových vztahů a jejich změn, byla zahrnuta v VI. tabuli, která popisuje slavnostní formu koupě věcí zvláštního významu (jakými byly otroci nebo pozemky označované jako „res mancipi“) a určuje přísná pravidla pro takovou koupi, ale také pravidla pro převod práva ostatních věcí, který se uskutečňoval před praetorem.⁵

V římském právu bylo poměrně rozvinuté právo obligační – rozlišovala se smlouva o zápůjčce, o půjčce, o úschově, o ruční zástavě, dále smlouvy nepojmenované, jejichž obsahem bylo jiné plnění. Od 2. stol. př. n. l. se v římském právu objevují také smlouvy konsensuální, z nichž si bližší pozornost zasluhuje především smlouva trhová, tj. smlouva upravující koupi a prodej věci.⁶

⁴ Hattenhauer, H. *Evropské dějiny práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 52.

⁵ *Tamtéž*, s. 72-76.; Balík, S., Balík S. ml. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 63.

⁶ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 243-250.

Objevení smlouvy trhové přímo souvisí s vývojem peněz – jedná se o výměnu zboží za peníze. Této smlouvě předcházela smlouva směnná, kdy docházelo k výměně zboží za zboží zpravidla z ruky do ruky.⁷ Také výměna zboží za peníze původně probíhala formou z ruky do ruky, postupně však došlo k tomu, že se „smlouvou zakládaly pouze obligační závazky stran, tj. závazek prodávatelův odevzdat věc a závazek kupcův zaplatit trhovou cenu, a to od okamžiku, kdy se stane perfektní, tedy kdy se strany dohodnou na předmětu a jeho ceně.“⁸

Předmětem smlouvy trhové mohla být libovolná věc, dokonce i věc budoucí, přičemž nezbytné vždy bylo určení ceny v penězích. Smlouva zavazovala kupce k převzetí věci a k uhrazení nákladů, které vznikly prodávateli v době od uzavření smlouvy do předání věci kupci. Prodávatel pak byl povinen odevzdat předmět koupě kupujícímu a nesl odpovědnost za právní a faktické vady věci, které by narušovali držbu věci kupcem. Předšmluvní povinností prodávatele bylo oznámení některých faktických vad kupci. Některé druhy vad faktických byl prodejce povinen oznamovat kupci ještě před uzavřením smlouvy, za vady viditelné a zřejmé však neodpovídal. Kupce se mohl také dovolávat zrušení koupě, pokud by se ukázalo, že věc trpí závažnými vadami, které znemožňují její užívání, nebo mohl žádat slevu z kupní ceny, pokud vady nebyly natolik významné. K posílení postavení kupce pak přispívala také různé vedlejší úmluvy smlouvy trhové, kterou byla například úmluva o znelíbení, která zavazovala prodávatele ke zpětnému odkupu věci, pokud se kupci nelíbila, popř. úmluva o koupi na zkoušku, jež dávala kupci možnost uzavření smlouvy až okamžikem, kdy sám pronese, že věc splňuje jeho nároky.⁹

⁷ Adamová, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě: Stručný nástin*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 48-49.

⁸ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 251.

⁹ *Tamtéž*, s. 250-253.

Ve středověku byl obchod regulován nejen panovníkem, ale zejména cechy, které svými předpisy „určovali nejen podmínky práce, pracovní dobu, kvalitu a množství výrobků ap., ale často i ceny.“¹⁰ Obchodní právo má svůj původ právě ve středověkém právu kupeckém, které bylo součástí práva městského, povahou však spíše cechovního.¹¹ Ochrana spotřebitele se pak odvíjela od tohoto rámce – tzn. rozvoje měst a práva kupeckého.

2.2 Vývoj ochrany spotřebitele na našem území

Na našem území nacházíme v 16. století počátky kodifikačních počinů městského práva – tato kodifikace podmiňovala hospodářský rozkvět měst, a proto již v roce 1523 bylo na zemském sněmu rozhodnuto o nutnosti vytvoření zákoníku městského práva. První oficiální kodifikací se stala Práva městská království českého, sepsaná Pavlem Kristiánem z Koldína, vydaná tiskem v roce 1579 a v témže roce přijata za závazná zemským sněmem. Koldínova kodifikace obsahovala úpravu prakticky veškerého práva souvisejícího s životem ve městě – ať už se jednalo o normy hmotné či procesní, o normy z oblasti rodinného či trestního práva, ale samozřejmě obsahovala také úpravu práva závazkového a majetkového.¹²

Vývoji městského práva předcházela vznik smlouvy tržní - ta se pak díky právu městskému dále rozvíjela. Byla zajištěna ochrana kupujícího při koupi nemovitosti, a to formou ručení za případné právní

¹⁰ Adamová, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě: Stručný nástin*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 49.

¹¹ Urfus, V. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 121.

vady nemovitosti (v městském právu po dobu jednoho roku a šesti týdnů), kdy byl prodávající povinen nastoupit na místo kupujícího, pokud se objeví někdo třetí s věcným právem k prodávané nemovitosti. Nepoctivý prodejce i nabyvatel, kteří věděli, že nemovitost není ve vlastnictví prodejce, byli stíháni pro podvod. Písemná smlouva nebyla nutná, nahrazoval ji zápis o prodeji nemovitosti do městských knih. Příbuzní mohli rozprodání majetku rodiny zabránit uplatněním předkupního práva.¹³

Mimo odpovědnosti prodávajícího za vady právní nebyla městskému právu cizí také odpovědnost za vady faktické (ačkoliv ta se objevuje později a omezeně) – „Výslovná odpovědnost za faktické vady prodávané věci je uzákoněna v městském právu při prodeji koně. Prodávajícímu se ukládá povinnost sdělit kupci, že kůň je „svobodný a nekradený“, že není „dýchavičný, uhřívý a namožený“. Pokud se pak jedna z těchto vad přece jen do tří dnů projevila, byl povinen prodávající vzít si koně zpět a vrátit kupci peníze.“¹⁴

Úvěr s právně regulovaným úrokem ve výši 10 % se objevuje v roce 1484, v roce 1543 je stanovena výše úroků na 6 %, vyšší úroky nejsou povolené a jsou stíhány jako lichva.¹⁵

Snahy o kodifikaci práva občanského vrcholí až se vznikem rakouského Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 (ABGB), který vychází jak z Koldínova zákoníku městského práva, tak

¹² Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, s. 108 - 110.; Adamová, K. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 1. Vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 104.

¹³ Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, s. 132 - 133.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 133.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 135.

z osvícenského francouzského Code Civil z roku 1804. Až do roku 1950 byla tato kodifikace platná na našem území, přičemž nebylo nutné ji zásadním způsobem pozměňovat a významně novelizována byla pouze v letech 1914, 1915 a 1916. Závazkové právo bylo obsaženo v druhé části (z celkových tří, a to spolu s věcnými právy) zákoníku.¹⁶

V roce 1859 byl přijat živnostenský řád (č. 227/1859 ř. z.), který upravoval živnostenské podnikání a plně tak došlo k nahrazení cechů, neboť živnostníkem se mohl stát každý občan nezbavený svéprávnosti, omezení probíhalo prostřednictvím stanovení koncesionálních živností.¹⁷ Živnostenský řád byl následně několikrát novelizován, avšak zásadní význam měl ještě v období První republiky.

Ke zpracování oblasti podomního prodeje – tedy v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory dochází na našem území v roce 1926 zákonem č. 87/1926 Sb., o podomním prodeji, který navazuje na císařský patent o podomním prodeji z roku 1852¹⁸. Současná úprava zahrnutá v občanském zákoníku¹⁹ pak vychází především z evropského práva, které tuto problematiku zapracovalo do směrnice roku 1985^{20, 21}.

¹⁶ Adamová, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě: Stručný nástin*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 11 – 12.

¹⁷ Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, s. 291-292.;

Adamová, K. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 1. Vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 233-236.

¹⁸ císařský patent č. 252/1852 Říšského zákoníku, o podomním prodeji

¹⁹ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. Prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory

K úpravě nekalé soutěže dochází v roce 1927 přijetím zákona č. 111/1927 Sb. z. a n., proti nekalé soutěži – ačkoliv tento zákon nesměřoval k ochraně konečného spotřebitele, ale k vymezení vztahů mezi soutěžiteli, kterými byli podnikatelé, navzájem. Právní úprava nekalé soutěže poskytující také zvýšenou ochranu spotřebiteli, se objevuje až s tzv. harmonizační novelou obchodního zákoníku²², tj. se zákonem č. 270/2000 Sb., účinným od 1.1.2001, kterým se naše právní úprava sladila s úpravou evropskou.²³

Do devadesátých let dvacátého století se dotýkaly ochrany spotřebitel zejména následující zákony - č. 160/1949 Sb., o vnitřním obchodě, který byl zrušen a nahrazen zákonem České národní rady č. 127/1981 Sb., o vnitřním obchodě – tímto byly stanoveny podmínky obchodní činnosti a orgánem státního dozoru byla stanovena Česká obchodní inspekce. Zákon Česká národní rady č. 127/1981 Sb., o vnitřním obchodě, ve znění pozdějších předpisů byl zrušen a nahrazen až zákonem České národní rady č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, který po četných novelizacích platí dodnes.

Právo ochrany spotřebitele se od devadesátých let dvacátého století vyvíjí v souladu s evropským právem, ve kterém má naše dnešní právní úprava svůj původ a prakticky pouze přejímá úpravu Evropských společenství/Evropské unie. Dne 1.2.1995 byla vyhlášeno ve Sbírce zákonů Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a

²¹ Hrubá, M. Prodej mimo prostory obvyklé k podnikání. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 40.

²² zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Večerková, E. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 47 - 49.

Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé pod číslem 7/1995 Sb. – článek 92 dohody pak obsahoval ochranu spotřebitele a ujednání, že „1. Strany budou spolupracovat za účelem dosažení plného přizpůsobení ČR systému ochrany spotřebitele ve Společenství. 2. K tomuto účelu bude spolupráce v rámci stávajících možností zahrnovat: výměnu informací a odborníků, přístup k databázím Společenství; školicí operace a technickou pomoc.“ V tomto duchu se pak odvíjelo přejímání evropských předpisů pro oblast ochrany spotřebitele, a to ještě před vstupem České republiky do Evropské unie.

Pojem spotřebitelských smluv byl do občanského zákoníku zakotven až zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který nabyl účinnosti dne 1.1.2001.

2.3 Vývoj ochrany spotřebitele v Evropské unii

Ochrana spotřebitele v dnešním významu slova se počala formovat ve druhé polovině dvacátého století, zejména pak v sedmdesátých letech dvacátého století, kdy se objevuje nejen v rámci národních úprav, ale zejména v rámci Evropských společenství.²⁴

Rok 1951 představuje počátek historie Evropské unie – v Paříži byla podepsána smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Dne 25.3.1957 pak byly v Římě podepsány smlouvy označované jako Římské smlouvy, kterými bylo založeno Evropské hospodářské

²⁴ Hulmák jako příklad uvádí německý AGBG přijatý v roce 1976 a francouzský Loi Scrivener přijatý v roce 1978.; Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 416.

společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM) – žádná z těchto smluv však neobsahovala úpravu ochrany spotřebitele.

Dále uvádí Selucká: „Ačkoli v počátcích vzniku a existence ES nepatřila ochrana spotřebitele k politikám prosazovaným a chráněným právem ES, od 70. let minulého století (poprvé tomu bylo na pařížském summitu v roce 1972) se ochrana spotřebitele dostala do popředí zájmu politiky ES“²⁵ a dále uvádí, že „Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele a informační politice“²⁶ (1974) se stal základním dokumentem prosazujícím ochranu spotřebitele v EHS.²⁷ Program stanovil pět základních práv spotřebitele: právo na ochranu zdraví a bezpečnosti, právo na ochranu ekonomických zájmů, právo na náhradu škody, právo na informace a vzdělávání a konečně právo na zastoupení, zároveň označil politiku ochrany spotřebitele za průřezový okruh.²⁸

Zásadním přelomem v oblasti ochrany spotřebitele se však stal Jednotný evropský akt z roku 1986²⁹ (platný od 1. července 1987), který stanovil vznik vnitřního trhu do roku 1992 – tím vyvstala stále naléhavější potřeba regulovat ochranu spotřebitele na úrovni práva Evropského společenství. Knoblochová Jednotný evropský akt označuje za „skutečný

²⁵ SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 3.

²⁶ Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy, Úřední věstník EU, 1975, C 092

²⁷ SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 3.

²⁸ Více také Hout, M. *Geneze evropského spotřebitelského práva a jeho vývoj*. [citováno 27.3.2012] Dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/geneze-evropskeho-spotrebitelskeho-prava-a-jeho-vyvoj-77559.html>

²⁹ Jednotný evropský akt. [citováno 20. Května 2011]

Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>

začátek komunitární spotřebitelské politiky,“³⁰ neboť poprvé v primárním právu zakotvuje pojem spotřebitel, ačkoliv tento není nijak definován.

K dalšímu posunu došlo až 1. listopadu 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva³¹, jejímž prostřednictvím byla spotřebitelská politika zakotvena do primárního práva³² Evropských společenství.

Amsterodamskou smlouvou³³ došlo k další změně primárního práva a k posílení ochrany spotřebitele, znění čl. 129a Smlouvy o založení Evropského společenství přešla do čl. 153 a dále tento článek rozšířila. Smlouvou bylo stanoveno, že při provádění jiných politik společenství je nutné brát v úvahu požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele. Komisi bylo uloženo vycházet v připravovaných návrzích na ochranu spotřebitele z vysoké úrovně ochrany a přihlížet přitom zejména k novému vývoji založenému na vědeckých poznatcích. A konečně bylo také stanoveno, že členským státům přitom není bráněno zachovávat nebo zavádět ochranná opatření přísnější.

Lisabonská smlouva³⁴ vstoupila v platnost dne 1. září 2009 a došlo tak ke změně Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství, posledně jmenovaná smlouva byla současně přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie. Lisabonská smlouva změnila pracovní postupy a strukturu orgánů unie.³⁵ Politika ochrany spotřebitele

³⁰ Knoblochová, V. *Vývoj oblasti ochrany spotřebitele v EU od počátků v r. 1951 až do současnosti. Odraz tohoto vývoje v komunitární legislativě [citováno 20. Května 2011].* Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7587.html>

³¹ Smlouva o Evropské unii uveřejněná v Úředním věštнику C 191 ze dne 29. Července 1992 (Celex 11992M)

³² Tehdejší článkem 129a Smlouvy o založení Evropského společenství

³³ Přijata v říjnu 1977, v platnosti od 1.5.1999

³⁴ Lisabonská smlouva – uveřejněna ve sdělení č. 111/2009 Sb. m. s.

³⁵ Více Smlouva pro Evropu 21. století. [citováno 1. června 2011]. Dostupné z: http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_cs.htm

zařazená do sdílených pravomocí Evropské unie³⁶ je nově umístěna v čl. 169 Smlouvy o fungování Evropské unie, čl. 153 odst. 2 Smlouvy o založení Evropských společenství je pak pozměněn a nově přesunut do čl. 12 Smlouvy o fungování Evropské unie. Ochrana spotřebitele i nadále zůstává průřezovou oblastí zohledňovanou při provádění a vymezování jiných politik Evropské unie.

Právo na ochranu spotřebitele se nadále vyvíjí jako průřezové odvětví, které spíše na úrovni sekundárních předpisů, kterými se lépe regulují různé specifické oblasti a lépe se jejich prostřednictvím reaguje na vývoj společnosti, informačních technologií apod. První směrnice zaměřené na oblast ochrany spotřebitele byly vydávány již v osmdesátých letech minulého století, od té doby jich vznikla celá řada, což rozhodně nepřispělo k lehké orientaci dané problematice, útržkovitost, roztříštěnost a úprava bez vzájemných souvislostí jsou evropskému spotřebitelskému právu vytýkány nejčastěji.

Evropská úprava ochrany spotřebitele se vyznačuje řadou závažných nedostatků, mezi které lze zařadit následující, tak jak je uvádí Selucká: „nejednotnost pojmů, nejednotná aplikace a výklad, různá míra vynucení v jednotlivých členských státech; fragmentární úpravy, mnohdy pojmově neprovázané až kolizní instituty etc.“³⁷

Uvedené nedostatky jsou mj. důsledkem uplatňovaného principu minimální harmonizace, který dával členským státům upravit oblast ochrany spotřebitele pro spotřebitele výhodněji, avšak v důsledku toho

³⁶ Kopecká, H. *Vývoj politiky ochrany spotřebitele*. [citováno 20. května 2011]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8969/18361/clanek/ochrana-spotrebitele/>

³⁷ Selucká, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 6.

v různých členských státech odlišně, ačkoliv nesporným přínosem bylo zajištění poměrně kvalitní minimální ochrany spotřebitele.

K odstranění nedostatků v oblasti ochrany spotřebitele byl v roce 2004 zahájen přezkum spotřebitelského acquis, kterému podléhá vybraných osm směrnic³⁸, přičemž pouze tyto směrnice spotřebitelské acquis tvoří.

Revize spotřebitelského acquis byla zahájena dokumentem Evropské smluvní právo a revize acquis: cesta vpřed“ z roku 2004³⁹ a na něj posléze navazující První výroční zpráva Komise o pokroku v oblasti evropského smluvního práva a přezkumu acquis.⁴⁰ V roce 2007 vznikla Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis, která naznačila různé směry vývoje přezkumu spotřebitelského acquis, které by mělo nadále směřovat k úpravě zkoumaných směrnic přístupem vertikálním (tzn. formou úpravy jednotlivých odvětvových směrnic), horizontálním (tzn. uplatnění nástrojů, kterými by došlo ke sjednocení

³⁸ 1) Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, 2) Směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty, zájezdy, 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, 4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES ze dne 26. října 1994 o ochraně nabyvatelů ve vztahu k některým aspektům smluv o nabytí práva k dočasnému užívání nemovitostí, 5) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů, 6) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli, 7) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, ve znění pozdějších předpisů, 8) Směrnice evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk tohoto zboží.

³⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě - Evropské smluvní právo a přezkum acquis: cesta vpřed, Úřední věstník EU, 2004, CELEX 52004DC0651

⁴⁰ Zpráva Komise - První výroční zpráva o pokroku v oblasti evropského smluvního práva a přezkumu acquis, Úřední věstník EU, 2005, CELEX 52005DC0456

významných prvků spotřebitelského *acquis*, zejména ke sjednocení definic) a konečně smíšeným, tj. takovým, který užívá nástroje vertikální i horizontální.⁴¹ Vertikálním přístupem uplatňovaným do roku 2005 došlo k utvoření nepřehledného prostředí v oblasti ochrany spotřebitele, průlom přinesla až Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách), ve které je poprvé uplatněn přístup horizontální. Dokument zároveň vyzývá k přezkoumání způsobu harmonizace, neboť dosud uplatňovaný princip harmonizace minimální, kdy může členský stát zvolit úpravu pro spotřebitele výhodnější, opět vede k nepřehlednosti a zhoršené orientaci spotřebitele – možné je proto nově přistoupit k harmonizaci úplné, která by členskými státy zabránila v přijetí úpravy odlišné (a to i ve prospěch spotřebitele) nebo harmonizace smíšené.

Dalším významným projektem, který si však nekladl za cíl sjednotit pouze úpravu spotřebitelského práva, ale rovnou sestavit kodifikaci evropského smluvního práva je nezávazný projekt nazvaný Draft Common Frame of Reference (DCFR) – česky Návrh společného referenčního rámce, vypracovaný skupinou akademiků ze skupin tzv. Study Group on European Civil Code a tzv. Acquis Group on Existing European Law. Není zřejmé jaký má DCFR význam pro dnešní

⁴¹ Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského *acquis*, Úřední věstník EU, 2007, C 61, CELEX number 52007XC0315; více k tomu také Selucká, M. Přezkum a revize spotřebitelského *acquis* In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník*

evropské smluvní právo – s ohledem na jeho nezávaznost jej však můžeme vnímat jako akademickou studii možné jednotné evropské úpravy smluvního práva.⁴² Navíc tato studie ovlivnila tvůrce českého nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) a v neposlední řadě také aktuálně návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje⁴³.

3 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY SPOTŘEBITELE

3.1 Ochrana spotřebitele v právu Evropské unie

3.1.1 Primární právo

Ochrana spotřebitele v rámci práva Evropské unie lze rozdělit na úpravu obsaženo v právu primárním, které je tvořeno zakládajícími smlouvami⁴⁴ a jejich protokoly, apod..

Ochrana spotřebitele je zakotvena v články 12 a 169 Smlouvy o fungování Evropské unie. Článek 12 stanoví, že „požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Unie.“ Článek 169 zase stanoví, že „1. K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a

příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 10.

⁴² Nový, Z. Princip „pochtivosti“ dle Draft Common Frame of Reference jako inspirace pro výklad § 6 odst. 1 návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2010, ročník 18, č. 24, s. 49.

⁴³ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, KOM (2011), 635, v konečném znění, 11. Října 2011.

⁴⁴ Zakládajícími smlouvami jsou: Smlouva o Evropské unii, Smlouva o fungování Evropské unie a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM)

práva sdružovat se k ochraně svých zájmů. 2. Unie přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 prostřednictvím: a) opatření přijatých podle článku 114 v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu; b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států. 3. Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření uvedená v odst. 2 písm. b). 4. Opatření přijatá podle odstavce 3 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvami. Jsou oznamována Komisi.“

3.1.2 Sekundární právo

Sekundární právo Evropské unie vychází z práva primárního, přičemž se jedná se o právní akty Evropské unie, které jsou vymezeny v článku 288 Smlouvy o fungování Evropské unie – těmito akty jsou: 1) nařízení, která jsou přímo použitelná a závazná v celém svém rozsahu pro všechny členské státy, 2) směrnice, které jsou závazné jen pro státy, kterým jsou adresovány, směrnice určují výsledek, kterého má být dosaženo, způsob provedení je ponechán na volbě členského státu, 3) rozhodnutí, která jsou závazná v celém rozsahu a závazná pro ty, komu jsou určena – pokud jsou v něm uvedeni a konečně 4) právně nezávazná doporučení a 5) stanoviska.

V rámci sekundárního práva regulují oblast ochrany spotřebitele stovky směrnic, proto zde vyjmenovávám pouze některé z nich:

- Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory
- Směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru, ve znění pozdějších předpisů

- Směrnice Rady 87/357/EHS o sblížení právních předpisů členských států, týkajících se výrobků, jejichž skutečná povaha není rozpoznatelná a které proto ohrožují zdraví nebo bezpečnost spotřebitelů
- Směrnice Rady ze dne 22. února 1990, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnici Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a

98/27/ES

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitel ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a výměně
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES

3.1.3 Vybrané směrnice vztahující se k ochraně spotřebitele

Na následujících několika stránkách se budu věnovat stručnému popisu obsahu vybraných směrnic, které jsou, z mého pohledu, stěžejní pro ochranu spotřebitele z hlediska českého soukromého práva.

3.1.3.1 Směrnice provedené zejména občanským zákoníkem

3.1.3.1.1 Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Cílem směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. Dubna 1993 o nepřiměřených obchodních podmínkách v spotřebitelských smlouvách (dále v tomto bodu jen jako „směrnice“, dále v textu mimo tento bod jen jako „směrnice o nepřiměřených podmínkách“) je podpora rozvoje vnitřního trhu a jejím účelem je dle článku 1 odst. 1: „... sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.“

Zásadním přínosem směrnice o nepřiměřených obchodních podmínkách je určení pojmu nepřiměřených obchodních podmínek (označovaných také jako nekalé či zneužívající obchodní podmínky – v anglickém znění „unfair terms“)⁴⁵, které jsou vymezeny článkem 3 směrnice a demonstrativně také její přílohou – článek 3 uvádí jako nepřiměřené obchodní podmínky následující:

„1. Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

⁴⁵ Pelikán, T. Jednostranná změna smluvních podmínek ve světle návrhu nové evropské směrnice o právech spotřebitelů. In *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Centrum právní komparatistiky. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Evropské spotřebitelské centrum při České obchodní inspekci, 2009. Část I. Návrh směrnice o právech spotřebitelů. s. 65.

2. Podmínka je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky, zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou.

Skutečnost, že některé aspekty podmínky nebo jedna konkrétní podmínka byly individuálně sjednány, nevylučuje použití tohoto článku pro zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o předem sepsanou běžnou smlouvu.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určitá běžná podmínka byla individuálně sjednána, je povinen o tom předložit důkaz.

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené.“

Členským státům je přitom ponechána možnost uplatnit ve svém právním řádu úpravu přísnější, tzn. pro spotřebitele výhodnější.⁴⁶ Katalog nepřiměřených obchodních podmínek, nebo také nekalých klauzulí, či tzv. unfair terms obsažený v příloze, je pouhým demonstrativním výčtem, či jakýmsi pomocným vodítkem, které mohou členské státy volně využít pro stanovení nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách – ačkoliv směrnice o nepřiměřených podmínkách byla přijata, aby korigovala značné rozdíly v právních předpisech členských států týkající se nepřiměřených podmínek, dle mého názoru není možné bez využití úplné harmonizace dosáhnout sjednocení právních řádů členských států, nicméně evidentním přínosem je už toto pouhé nasměrování členských států, které alespoň obrysově vymezuje konkrétní příklady nekalých klauzulí.

⁴⁶ Článek 8 směrnice o nepřiměřených obchodních podmínkách

Nepřiměřená obchodní podmínka je, dle směrnice, tedy taková podmínka, která výrazným způsobem zakládá nerovnost v právech a povinnostech smluvních stran, a to v neprospěch spotřebitele, taková podmínka navíc není individuálně sjednána a v případech, kdy prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že daná podmínka byla sjednána individuálně, je na něj pro tento případ uvaleno důkazní břemeno, aby tuto skutečnost doložil.

Zásadní je také článek 5 směrnice, ve kterém je formulován požadavek srozumitelnosti obchodních podmínek, přičemž v případě pochybností o významu podmínek bude mít přednost výklad, který je pro spotřebitele nejpříznivější.

Sankcí za užití nepřiměřených smluvních podmínek ve spotřebitelských smlouvách je jejich nezávadnost (čl. 6 odst. 1 směrnice).

3.1.3.1.2 Směrnice Rady 97/7/ES ze dne 20. Května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (dále jen směrnice o smlouvách uzavřených na dálku)

Směrnice Rady 97/7/ES ze dne 20. Května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (dále v tomto bodě jen jako „směrnice“, dále v textu jen jako „směrnice o smlouvách uzavřených na dálku“) byla přijata v roce 1997⁴⁷ v souvislosti s rozvojem nových technologií, především pak internetu a možností obchodovat prostřednictvím těchto nových technologií coby prostředek pro sblížení právních předpisů jednotlivých členských států v této oblasti, stanovení

⁴⁷ V roce 2005 byl článek 9 směrnice novelizován Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

minimálních pravidel pro tuto oblast⁴⁸, neboť právě smlouvy uzavřené na dálku mají značný vliv na vnitřní trh pro svůj častý přeshraniční rozměr.

Smlouvou uzavřenou na dálku, se pro účely směrnice, dle článku 2 odst. 1, rozumí „jakákoli smlouva týkající se zboží nebo služeb uzavřená mezi dodavatelem a spotřebitelem v rámci systému organizovaného prodeje na dálku nebo systému poskytování služeb prováděného dodavatelem, který pro účely smlouvy používá až do dne uzavření smlouvy výhradně jeden nebo více komunikačních prostředků na dálku“ – přičemž v článku 2 odst. 4 jsou definovány komunikační prostředky na dálku jako „jakékoliv prostředky, které mohou být použity k uzavření smlouvy mezi dodavatelem a spotřebitelem bez jejich současné fyzické přítomnosti. Příkladný seznam prostředků spadajících do oblasti působnosti této směrnice je uveden v příloze I.⁴⁹“ Příloha I ve svém demonstrativním výčtu komunikačních prostředků na dálku (ještě) vynechává internet, avšak s ohledem na demonstrativnost výčtu se její úprava přesto vztahuje i na tento komunikační prostředek.⁵⁰

Směrnice také udává stanovuje několik výjimek⁵¹, na které se její úprava nevztahuje – těmito výjimkami jsou: smlouvy o finančních službách, smlouvy uzavřené za použití prodejních automatů nebo

⁴⁸ Bod 4 preambule směrnice o smlouvách uzavřených na dálku

⁴⁹ Prostředky komunikace na dálku dle Přílohy I jsou: tiskovina bez adresy, tiskovina s adresou, standardní dopis, reklama v tisku s objednávkovým formulářem, katalog, telefon s lidskou účastí, telefon s účastí automatu (automatický volací přístroj, audiotext), rozhlas, videotelefon (telefon s obrazovkou), videotext (mikropočítač s televizní obrazovkou) s klávesnicí nebo dotykovou obrazovkou, elektronická pošta, faxový přístroj (fax), televize (teleshopping).

⁵⁰ O tom více Šalomoun, M. Distanční smlouvy aneb jak nakupovat zajíce v pytli In *Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M.* Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 35.

⁵¹ Článek 3 směrnice o smlouvách uzavřených na dálku

automatizovaných prostorů pro obchodní účely, smlouvy uzavřené s provozovateli za využití veřejných placených telefonů, smlouvy uzavřené za účelem výstavby a prodeje nemovitostí nebo týkajících se jiných práv k nemovitostem s výjimkou nájmu a konečně smlouvy uzavřené na veřejné dražbě a v rozsahu článků 4 až 7 odst. 1 této směrnice také smlouvy o dodávce potravin, nápojů nebo jiného zboží denní potřeby dodávané pravidelnou donáškovou službou spotřebiteli do místa bydliště nebo zaměstnání a smlouvy o poskytování ubytovacích, přepravních, stravovacích nebo zábavních služeb poskytnutých v konkrétně určeném datu.

Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku ukládá dodavateli určité předmluvní informační povinnosti, a to ohledně totožnosti dodavatele, ceny a vlastností zboží, ceny za dopravu zboží, platebních podmínek, doby platnosti nabídky, minimální doby platnosti smluv u opakovaných dodávek zboží či služeb, způsobu dodání zboží, nákladů na použití komunikačních prostředků na dálku a konečně práva odstoupit od smlouvy.⁵² Zároveň je vznesen požadavek na srozumitelnost a určitost poskytnutých informací.⁵³

Dodavatel má také povinnost písemně (nebo jiným stálým a spotřebiteli přístupným komunikačním prostředkem) během plnění smlouvy, nebo nejpozději zároveň s dodáním zboží potvrdit informace o své totožnosti, vlastnostech zboží a jeho ceně, ceně dopravy, platebních podmínkách, způsobu dodání a plnění a práva od smlouvy odstoupit. Tato povinnost nenastane v případě služeb plněných za použití komunikačních prostředků na dálku, kde postačí možnost

⁵² Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 4 odst. 1

⁵³ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 4 odst. 2

získání informace o místě podnikání dodavatele, kde by mohl spotřebitel případně uplatnit své reklamace.⁵⁴

S ohledem na skutečnost, že spotřebitel kupuje v případě smluv uzavřených na dálku zboží, se kterým neměl předem možnost se seznámit, musí mu být umožněno alespoň ve lhůtě sedmi (pracovních) dní k odstoupení od smlouvy, a to bezplatně, bez jakýchkoli sankcí - jediným přípustným výdajem spotřebitele jsou v tomto případě náklady vynaložené na vrácení zboží a dodavatel jej navíc musí na tyto možné náklady upozornit.⁵⁵

Lhůta pro uplatnění práva spotřebitele odstoupit od smlouvy uzavřené na dálku počíná běžet dnem převzetí zboží spotřebitelem, nebo dnem uzavření smlouvy či splnění informační povinnosti dodavatelem u služeb. Pokud dodavatel nesplnil svoji informační povinnost, činí lhůta pro odstoupení od smlouvy spotřebitelem tři měsíce a počíná běžet dnem převzetí zboží spotřebitelem, či dnem uzavření smlouvy týkající se služeb - pokud však dodavatel v průběhu této tříměsíční lhůty splní svoji informační povinnost, počíná běžet lhůta sedmidenní počínající dnem splnění této povinnosti.⁵⁶

Směrnice stanoví spotřebiteli třicetidenní lhůtu k navrácení zboží po odstoupení od smlouvy, dodavatel musí spotřebiteli vrátit vše, co spotřebitel již zaplatil - s výjimkou nákladů na vrácení zboží. S ohledem na anglické znění směrnice mám za to, že zde došlo k chybě v překladu, když je v českém znění⁵⁷ uvedeno, že „vrácení

⁵⁴ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 5

⁵⁵ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 6 odst. 1

⁵⁶ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 6 odst. 1 - právo odstoupit od smlouvy dle tohoto článku spotřebitel nemá v případech uvedených v článku 6 odst. 3

⁵⁷ Anglické znění článku 6 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených na dálku: „Where the right of withdrawal has been exercised by the consumer pursuant to this Article, the supplier shall be obliged to reimburse the sums paid by the consumer free of charge. The only charge

zboží musí být uskutečněno, co nejdříve, nejpozději však do 30 dnů,⁵⁸ neboť takové ustanovení pak vede k mylnému výkladu, že spotřebitel má povinnost do 30 dnů vrátit zboží, ačkoliv správně je zde naopak založena povinnost dodavatele, vrátit spotřebiteli již zaplacené částky.⁵⁹

Objednávka musí být dodavatelem splněna nejdéle do třiceti dní ode dne následujícího po zaslání objednávky spotřebitelem, pokud se nedohodli jinak. Pokud je zboží nedostupné a dodavatel není schopen jej dodat v uvedené lhůtě, musí o tom spotřebitele neprodleně informovat a nejpozději do třiceti dnů musí spotřebiteli také vrátit všechny již zaplacené částky. Náklady na vrácení zboží po odstoupení od smlouvy nese v tomto případě dodavatel.⁶⁰

Užití automatického volacího přístroje a faxu dodavatelem je možné je po předchozím souhlas spotřebitele.⁶¹

Směrnice má být provedena prostřednictvím minimální harmonizace, tzn., že nabízí minimální standard ochrany spotřebitele a jednotlivé členské státy mohou přijmout úpravu přísnější.

that may be made to the consumer because of the exercise of his right of withdrawal is the direct cost of returning the goods. Such reimbursement must be carried out as soon as possible and in any case within 30 days.”

⁵⁸ Článek 6 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených na dálku

⁵⁹ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 6 odst. 2

⁶⁰ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 7

⁶¹ Směrnice o smlouvách uzavřených na dálku článek 10

3.1.3.1.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“) (dále v tomto bodě jen jako „směrnice“, dále v textu jako „směrnice o elektronickém obchodu“) byla přijata v roce 2000 v souvislosti s rozvojem elektronického obchodu⁶² za účelem stanovení jasného rámce elektronického obchodu v souvislosti s vnitřním trhem⁶³ a mj. k doplnění směrnice o smlouvách uzavíraných na dálku.⁶⁴

Zásadní je článek 9 odst. 1 směrnice, který stanoví, že „členské státy zajistí, aby jejich právní řády umožňovaly uzavírání smluv elektronickou cestou. Členské státy zejména zajistí, aby právní úprava platná pro uzavírání smluv nebránila používání elektronických smluv ani nevedla k tomu, že tyto smlouvy budou, z důvodu uzavření elektronickou cestou, zbaveny právních účinků a platnosti.“ Ačkoliv je toto ustanovení obecné a nevztahuje se pouze na spotřebitelské smlouvy, zásadním způsobem se jich dotýká, neboť právě spotřebitelské smlouvy jsou, dle mého názoru, uzavírány elektronickou cestou nejčastěji.

Směrnice mj. posiluje informační povinnost, když poskytovateli ukládá povinnost umožnit příjemcům služby, aby informace o něm byli

⁶² Bod 2 preambule směrnice o elektronickém obchodu

⁶³ Bod 7 preambule směrnice o elektronickém obchodu

⁶⁴ Bod 11 preambule směrnice o elektronickém obchodu

příjemcům služby trvale dostupné.⁶⁵ Směrnice také vyzývá členské státy, aby umožnily řešení sporů plynoucích ze závazků upravených touto směrnicí pomocí mimosoudního řešení sporu.⁶⁶

3.1.3.1.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES

Účelem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES (dále v tomto bodu jen jako „směrnice“, dále v textu jako „směrnice o finančních službách“) je harmonizace právních předpisů jednotlivých členských států „pro uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.“⁶⁷

Zásadním pojmem je smlouva uzavřená na dálku, která je v článku 2 směrnice definována jako „jakákoli smlouva o finančních službách uzavřená mezi poskytovatelem a spotřebitelem v rámci systému odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem, který pro účely této smlouvy používá výhradně jeden nebo více prostředků dálkové komunikace až do okamžiku, v němž je smlouva uzavřena, včetně tohoto okamžiku,“ finanční smlouva je pak definována jako „jakákoliv služba bankovní, úvěrové, pojistné, osobní důchodové, investiční nebo platební povahy.“ Pro účely této směrnice jsou zde také definovány pojmy

⁶⁵ Článek 5 směrnice o elektronickém obchodu

⁶⁶ Článek 17 směrnice o elektronickém obchodu

⁶⁷ Článek 1 směrnice o finančních službách

spotřebitel⁶⁸, poskytovatel, trvalé médium⁶⁹, prostředky dálkové komunikace a provozovatel nebo dodavatel prostředků dálkové komunikace⁷⁰.

Směrnice ukládá poskytovateli předsmuvní povinnost, aby spotřebiteli sdělil celou řadu informací o finančních službách, poskytovateli, smlouvě uzavřené na dálku a opravných prostředcích. Další informační povinnosti ukládá směrnice v případě telefonické komunikace se spotřebitelem.⁷¹ Sdělení smluvních podmínek si může spotřebitel kdykoliv za doby trvání smluvního vztahu vyžádat také v písemné podobě (na papíře).⁷²

Spotřebitel má mít právo odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodů a sankce za odstoupení ve lhůtě čtrnácti dnů ode dne uzavření smlouvy na dálku (u smluv o životním pojištění a osobních penzích činí tato lhůta 30 dní, přičemž u smluv o životním pojištění počíná lhůta běžet až dnem, kdy je spotřebitel vyrozuměn o uzavření smlouvy na dálku). Pokud byly smluvní podmínky doručeny

⁶⁸ Článek 2 odst. d) směrnice o finančních službách: "spotřebitelem" rozumí jakákoli fyzická osoba, která ve smlouvách uzavřených na dálku jedná pro účely ležící mimo její obchodní, podnikatelské nebo profesní zaměření;

⁶⁹ Článek 2 odst. f) směrnice o finančních službách: "trvanlivým médiem" rozumí každý nástroj, který umožňuje spotřebiteli ukládat informace určené jemu osobně, a to způsobem vhodným pro jejich budoucí využití, po dobu přiměřenou pro jejich účel a který umožňuje reprodukci uložených informací v nezměněném stavu;

⁷⁰ Článek 2 odst. g) směrnice o finančních službách: "provozovatelem nebo dodavatelem prostředků dálkové komunikace" rozumí jakákoli veřejnoprávní nebo soukromá fyzická nebo právnická osoba, jejíž obchodní, podnikatelské nebo profesní zaměření zahrnuje zpřístupňování jednoho nebo více prostředků dálkové komunikace poskytovatelům.

⁷¹ Článek 3 směrnice o finančních službách

⁷² Článek 5 odst. 3 směrnice o finančních službách

spotřebiteli až po uzavření smlouvy, počíná lhůta k odstoupení od smlouvy běžet až dnem doručení smluvních podmínek.⁷³

Spotřebitel musí v uvedené lhůtě oznámit dodavateli odstoupení od smlouvy, přičemž se sice jedná o lhůtu hmotněprávní, ale postačí, když během této lhůty vyrozumění o odstoupení spotřebitel odešle písemně na papíře či na jiném trvanlivém médiu dodavateli.⁷⁴

Směrnice o finančních službách stanoví výjimky z práva odstoupit, a to zejména u takových finančních služeb, jejichž cena se rychle mění, aniž by ji mohl poskytovatel ovlivnit.⁷⁵

Pokud spotřebiteli bylo před odstoupením od smlouvy již poskytnuto nějaké plnění, může poskytovatel požadovat pouze náhradu za toto plnění (a to jen za předpokladu, že doloží, že řádně splnil svoji informační povinnost), v případě pojistných smluv mohou členské státy určit, že dodavateli nenáleží náhrada žádná. Dnem doručení vyrozumění o odstoupení od smlouvy poskytovateli počíná běžet třicetidenní lhůta k navrácení plnění, které již bylo spotřebitelem na tuto smlouvu poskytnuto a spotřebiteli počíná dnem, ve kterém odeslal oznámení o odstoupení od smlouvy, běžet třicetidenní lhůta k navrácení plnění, které mu již bylo poskytovatelem poskytnuto.⁷⁶

Směrnice zavádí ochranu spotřebitele pro případy, kdy by v souvislosti s uzavřením smlouvy na dálku došlo ke zneužití jeho platební karty. Zároveň uplatňuje ochranu spotřebitele před nevyžádanými službami a sděleními⁷⁷ a mj. i tato směrnice vybízí ke

⁷³ Článek 6 směrnice o finančních službách

⁷⁴ Článek 6 odst. 6 směrnice o finančních službách

⁷⁵ Článek 6 odst. 2 směrnice o finančních službách

⁷⁶ Článek 7 směrnice o finančních službách

⁷⁷ Článek 8 -10 směrnice o finančních službách

zřízení mimosoudních prostředků k řešení sporů vzniklých ze smluv o finančních službách.⁷⁸

3.1.3.1.5 Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. Prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory

Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. Prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (dále v tomto bodě jen jako „směrnice, dále v textu jako „směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory“) akceptovala prodej mimo obchodní prostory dodavatele jako běžný způsob prodeje zboží, ale protože je v těchto případech postavení spotřebitele, který je obecně slabší smluvní stranou a tyto smlouvy často uzavírá bez předchozího uvážení, pod momentálním dojmem a nemá prakticky možnost porovnat cenu či kvalitu zboží či služeb s obdobnými dostupnými službami či zbožím, je nutno zajistit spotřebitelovu zvýšenou ochranu.⁷⁹

Smlouvami uzavřenými mimo obchodní prostory se dle článku 1 odst. 1 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory rozumí – smlouvy uzavřené během zájezdu mimo obchodní prostory dodavatele nebo během návštěvy dodavatele u spotřebitele doma či v zaměstnání, a to za předpokladu, že spotřebitel sám o tuto návštěvu dodavatele výslovně nepožádal (výjimku tvoří případy, kdy spotřebitel sice dodavatele výslovně požádá o návštěvu, ale netuší přitom, že poskytnuté zboží či služby jsou součástí podnikatelské činnosti či součástí výkonu povolání dodavatele⁸⁰).

⁷⁸ Článek 14 směrnice o finančních službách

⁷⁹ Více preambule směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

⁸⁰ Článek 1 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

Směrnice zcela logicky neupravuje smlouvy týkající se práv k nemovitostem, o pravidelné donášce zboží denní spotřeby do domácnosti spotřebitele, smlouvy o pojištění, smlouvy o cenných papírech a také některé smlouvy o dodávce zboží a poskytnutí služeb (zejména prodej na základě katalogové nabídky).⁸¹

Spotřebitel musí být dodavatelem písemně poučen o možnosti od smlouvy odstoupit a o kontaktu na osobu, u které může toto odstoupení od smlouvy realizovat. Lhůta pro odstoupení od smlouvy musí být nejméně sedmidenní a počíná běžet dnem poučení spotřebitele o možnosti odstoupení od smlouvy – k dodržení lhůty postačí, když v jejím průběhu spotřebitel odešle oznámení o odstoupení od smlouvy.⁸²

Směrnice je založena na principu minimální harmonizace, členské státy proto mohou použít ochranu pro spotřebitele ještě příznivější.⁸³

3.1.3.1.6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a výměně

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a výměně (dále

⁸¹ Článek 3 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

⁸² Článek 5 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

v tomto bodě jen jako „směrnice“, dále v textu jako „směrnice o timeshare“) je reakcí na vývoj nových produktů souvisejících s rekreací⁸⁴, který vyžaduje jasnou definici smluv, na které se tato směrnice vztahuje, aby nebylo možné ji obcházet. Velmi důležitým prvkem je to, že za účelem sblížení právních předpisů a tedy zaručení stejné míry ochrany spotřebitelů ze všech členských států zavádí pro tuto směrnici plnou harmonizaci.⁸⁵

Směrnice definuje v článku 2 odst. 1 pro účely této směrnice smluvní typy, které podléhají její úpravě, jsou jimi:

- smlouva o dočasném užívání ubytovacího zařízení – tj. „smlouva uzavřená na období delší než jeden rok, na základě které spotřebitel za úplatu získává právo užívat jedno nebo více ubytovacích zařízení s noclehem na více než jeden časový úsek,“

- smlouva o dlouhodobém rekreačním produktu – tj. „smlouva uzavřená na období delší než jeden rok, na základě které spotřebitel za úplatu získává především právo na slevu nebo jiné výhody spojené s ubytováním, a to společně s dopravou či jinými službami nebo bez nich,“

U výše zmíněných smluvních typů, tj. smlouvy o dočasném užívání ubytovacího zařízení a smlouvy o dlouhodobém rekreačním produktu, je pro určení období, na které je smlouva uzavřena zásadní povinné zohlednění veškerých ustanovení ve smlouvě, díky kterým může být smlouva obnovena či prodloužena konkludentně.⁸⁶ U těchto

⁸³ Článek 8 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

⁸⁴ Bod 1 preambule směrnice o timeshare

⁸⁵ Bod 3 preambule směrnice o timeshare; Salač, J., Mrázová, I. Smlouva o užívání budovy nebo její části na časový úsek (timeshare) In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné*, 2. část. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 242-243.

⁸⁶ Článek 2 odst. 2 směrnice o timesharu

smluvních typů platí omezení spočívající v zákazu jejich uvádění na trh nebo prodeje coby investice⁸⁷ a v případě odstoupení od těchto smluv spotřebitelem, jsou automaticky ukončeny také veškeré vedlejší smlouvy, a to bez vzniku jakýchkoli nákladů spotřebiteli.⁸⁸

- smlouva o dalším prodeji – tj. „smlouva, na základě které obchodník pomáhá za úplatu spotřebiteli prodat nebo koupit právo dočasného užívání ubytovacího zařízení nebo dlouhodobý rekreační produkt,“

- smlouva o výměně – tj. „smlouva, na základě které se spotřebitel za úplatu stává členem výměnného systému, který spotřebiteli umožňuje přístup k ubytovacím zařízením s noclehem nebo k jiným službám výměnou za udělení dočasného přístupu ostatním osobám k výhodám spojeným s právy vyplývajícími z jeho smlouvy o dočasném užívání ubytovacího zařízení.“

Obchodníkem se rozumí pro účely této směrnice „fyzická nebo právnická osoba, jež jedná za účelem, který spadá do oblasti její obchodní, podnikatelské, řemeslné nebo profesní činnosti, a kdokoli, kdo jedná jménem obchodníka nebo v jeho zastoupení.“⁸⁹

Obchodníkovi směrnice ukládá před smluvní informační povinnost, která spočívá v poskytnutí srozumitelných informací, v písemné podobě nebo na jiném trvalém nosiči, v jazyce členského státu, v němž má spotřebitel bydliště nebo jehož je státním příslušníkem, a to vše prostřednictvím standardních formulářů uvedených v příloze I až IV směrnice.⁹⁰

⁸⁷ Článek 3 odst. 4 směrnice o timeshare

⁸⁸ Článek 11 směrnice o timeshare

⁸⁹ Článek 2 odst. 1 písm. e) směrnice o timeshare

⁹⁰ Článek 4 směrnice o timeshare

Směrnice reguluje také reklamu, která musí obsahovat informace o možnosti a místě, kde lze získat výše uvedené předsmíuvní informace a v případech, kdy jsou výše uvedené smlouvy nabízeny v rámci prodejní či propagační akce, musí být toto výslovně uvedeno na pozvánce a po celou dobu, kdy probíhá tato akce, musí být spotřebiteli předsmíuvní informace k dispozici tak, aby se s nimi mohl seznámit.⁹¹

Pro všechny výše definované smluvní typy platí, že musí být uzavřeny písemně nebo na jiném trvanlivém nosiči v jazyce členského státu, v němž má spotřebitel bydliště nebo jehož je státním příslušníkem, pokud je tento jazyk úředním jazykem Společenství. Členský stát může navíc zavést požadavek na dodání úředně ověřeného překladu smlouvy do jazyka členského státu, v němž se nachází nemovitost, jíž se smlouva týká. Smlouva musí obsahovat předsmíuvní informace jako nedílnou součást – změna předsmíuvních informací ve smlouvě je možná pouze po výslovné dohodě smluvních stran nebo pro případ neobvyklých a nepředvídatelných okolností, jež nejsou ve sféře vlivu obchodníka a jimž nemohl zabránit. Smlouva musí obsahovat také totožnost smluvních stran, včetně uvedení jejich bydliště nebo sídla a musí být připojeny podpisy smluvních stran spolu s datem a místem uzavření smlouvy. Spotřebitel musí být ještě před uzavřením smlouvy výslovně upozorněn na právo od smlouvy ustoupit, na délku lhůty k odstoupení a na zákaz platby záloh dokud běží lhůta k odstoupení – tato upozornění jsou uvedena na zvláštních smluvních doložkách, přičemž spotřebitel musí podepsat každou z nich zvlášť. Smlouva také musí obsahovat standardní formulář pro

⁹¹ Článek 3 směrnice o timeshare

odstoupení od smlouvy (uvedený v příloze V). Kopii smlouvy dostane spotřebitel v momentě jejího uzavření.⁹²

Spotřebitel má právo odstoupit bez udání důvodů od všech výše definovaných smluv ve lhůtě čtrnácti dnů od uzavření smlouvy nebo smlouvy o smlouvě budoucí nebo ode dne obdržení smlouvy, pokud nastalo později. V případech, kdy obchodník spotřebiteli nepředá řádně vyplněný standardní písemný (nebo na jiném trvalém nosiči) formulář pro odstoupení od smlouvy, vyprší lhůta pro odstoupení od smlouvy až po jednom roce a čtrnácti kalendářních dnech. Po třech měsících a čtrnácti dnech vyprší lhůta pro odstoupení v případě, že obchodník nepředal spotřebiteli před smluvní informace, včetně formulářů uvedených v přílohách I-IV směrnice, v písemné podobě nebo na jiném trvalém nosiči. Pokud obchodník tyto povinnosti nesplní ani během uvedených prodloužených lhůt k odstoupení, má být vhodně sankcionován způsobem, který členský stát určí. Pokud obchodník splní svoji povinnost dodatečně a během těchto prodloužených lhůt k odstoupení od smlouvy dodá spotřebiteli dosud nepředané informace a formuláře písemně či na jiném trvalém nosiči, počíná dnem tohoto předání běžet standardní čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení od smlouvy.⁹³

Pokud chce spotřebitel využít svého práva odstoupení od smlouvy, musí tak učinit písemně nebo na jiném trvalém nosiči během lhůty pro odstoupení, přičemž stačí, pokud oznámení o odstoupení od smlouvy spotřebitel během této lhůty odešle – k odstoupení může (nikoliv musí) využít formulář pro odstoupení, který je přiložen ke

⁹² Článek 5 směrnice o timeshare

⁹³ Článek 6 směrnice o timeshare

smlouvě (použití formuláře je příhodné, neboť má spotřebiteli celý proces odstoupení od smlouvy usnadnit).⁹⁴

Po dobu běhu lhůty pro odstoupení do smlouvy nesmí spotřebitel zaplatit žádnou zálohu, poskytnout záruku, vázat peněžní prostředku na účtu, výslovně uznat dluh nebo cokoliv hradit ve prospěch obchodníka nebo třetí osoby – na tento zákaz musí být spotřebitel výslovně upozorněn před uzavřením smlouvy.⁹⁵

Pokud spotřebitel uzavře současně smlouvu o výměně spolu se smlouvou o dočasném užívání ubytovacího zařízení, běží mu pro obě tyto smlouvy jen jedna lhůta pro odstoupení od smlouvy.⁹⁶

Smlouvy o dlouhodobých rekreačních produktech podléhají zvláštní úpravě, ve které je stanoveno, že platby na základě těchto smluv mohou být hrazeny pouze v pravidelných ročních splátkách ve stejné výši, do kterých musí být zahrnuty i všechny členské poplatky, a to na základě písemné (nebo na jiném trvanlivém nosiči obsažené) žádosti obchodníka odeslané spotřebiteli nejdéle čtrnáct dní před splatností splátky. Po zaplacení druhé splátky může spotřebitel (prostřednictvím oznámení o odstoupení odeslaném obchodníkovi ve lhůtě čtrnácti dní od obdržení obchodníkovy výzvy k úhradě splátky) bez hrozby sankcí smlouvu ukončit.⁹⁷

Směrnice také stanoví povinnost, aby se za účelem jejího dodržování mohly na příslušné soudní či správní orgány obracet také veřejné subjekty a orgány nebo jejich zástupci a/nebo spotřebitelské organizace, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele a/nebo

⁹⁴ Článek 7 směrnice o timeshare

⁹⁵ Článek 9 směrnice o timeshare

⁹⁶ Článek 6 odst. 5 směrnice o timeshare

⁹⁷ Článek 10 směrnice o timeshare

profesní organizace, které mají oprávněný zájem obrátit se na soud nebo příslušné správní orgány v daném případě.⁹⁸

Směrnice je další ze směrnic, která požaduje podporu rozvoje mimosoudních způsobů řešení sporů a případné šíření informace o tomto způsobu řešení mezi spotřebitele.⁹⁹

3.1.3.2 Směrnice upravující oblast nekalé obchodní soutěže

Oblast nekalé soutěže je v rámci evropského práva regulována následujícími čtyřmi směrnicemi, z nichž první byla přijata již v roce 1984 a poslední v roce 2006:

- Směrnice Rady 84/450/EHS ze dne 10. září 1984 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se klamavé reklamy
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/55/ES ze dne 6. října 1997, kterou se mění směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. prosince 2006 o klamavé a srovnávací reklamě (kodifikované znění)

⁹⁸ Článek 13 směrnice o timeshare

⁹⁹ Článek 14 směrnice o timeshare

Směrnice Rady 84/450/EHS ze dne 10. září 1984 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se klamavé reklamy (dále jen „směrnice o klamavé reklamě“) byla přijata za účelem ochrany spotřebitele, ale také obchodníků samotných a široké veřejnosti¹⁰⁰ před klamavou reklamou, která byla v rámci jednotlivých členských zemí upravena odlišně a mohla tak negativně ovlivnit fungování společného trhu. Směrnice měla „stanovit minimální a objektivní kritéria, na základě kterých se stanoví, zda je reklama klamavá,“¹⁰¹ jednotlivým členským státům však bylo umožněno, aby přijaly úpravu přísnější.¹⁰²

V roce 1997 byla přijata **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/55/ES ze dne 6. října 1997, kterou se mění směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu**, tato směrnice změnila název směrnice o klamavé reklamě na „**Směrnice Rady ze dne 10. září 1984 o klamavé a srovnávací reklamě**“¹⁰³ (dále jen „směrnice o klamavé a srovnávací reklamě z roku 1984“). Novelizovaný článek 1 směrnice o klamavé a srovnávací reklamě vymezuje účel směrnice, kterým je „chránit spotřebitele, osoby provozující živnost nebo obchod nebo provádějící řemeslo nebo vykonávající povolání, jakož i všeobecně zájmy veřejnosti proti klamavé reklamě a jejím nepříznivým důsledkům a stanovit podmínky, za nichž je přípustná srovnávací reklama.“ Směrnice o klamavé a srovnávací reklamě tedy neupouští od ochrany spotřebitele, obchodníka a široké veřejnosti, které chrání proti reklamě klamavé, ale zároveň vymezuje, za jakých okolností je přípustná reklama srovnávací – tyto podmínky jsou pak taxativně

¹⁰⁰ Článek 1 směrnice o klamavé reklamě

¹⁰¹ Preambule směrnice o klamavé reklamě

¹⁰² Článek 7 směrnice o klamavé reklamě

stanoveny v článku 3 směrnice. Článek 6 písm. a) této směrnice pak určuje, že důkazní břemeno nese zadavatel reklamy tedy ten, kdo se dopustil nekalosoutěžního jednání.

V roce 2006 byla přijata **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. prosince 2006 o klamavé a srovnávací reklamě (kodifikované znění)** (dále jen „směrnice o klamavé a srovnávací reklamě“) s platností od 12.12.2007, kterou byla zrušena směrnice o klamavé a srovnávací reklamě z roku 1984. Článek 1 vymezuje za účel této směrnice, která má „chránit obchodníky proti klamavé reklamě a jejím nekalým účinkům a stanovit podmínky, za nichž je dovolena srovnávací reklama“ – je tedy zřejmé, že směrnice tímto upouští od ochrany spotřebitele a široké veřejnosti a nadále je zaměřena pouze na ochranu obchodníků.

3.1.3.2.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11.5.2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám byla nově upravena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11.5.2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení

¹⁰³ Článek 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/55/ES ze dne 6. října 1997, kterou se mění směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu

Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) - (dále v tomto bodě jen jako „směrnice“, dále v textu jen jako „směrnice o nekalých obchodních praktikách“). Směrnice si dle článku 1 klade za cíl „přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele sblížením právních a správních předpisů členských států týkajících se nekalých obchodních praktik, které poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů.“ Směrnice tedy již nezahrnuje ochranu spotřebitele, obchodníka a široké veřejnosti, ale zaměřuje se výhradně na ochranu spotřebitele, ochrana soutěžitelů je upravena jinými samostatnými směrnici. Jak je zřejmé z bodu 10 preambule¹⁰⁴, stala se tato směrnice lex generalis v oblasti ochrany spotřebitele v rámci evropského práva. Směrnice nově zavádí také pravidla pro agresivní obchodní praktiky.¹⁰⁵ Pro účely této směrnice jsou v článku 2 definovány pojmy spotřebitel, obchodník, produkt, obchodní praktiky, kodex chování, apod. Nutno podotknout, že směrnice „...vychází z pojmu průměrného spotřebitele, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory, jak je vykládán Soudním dvorem...“¹⁰⁶ Směrnice v článku 5 definuje nekalé obchodní praktiky¹⁰⁷ a zároveň uvádí, že

¹⁰⁴ Bod 10 preambule směrnice o nekalých obchodních praktikách „...Tato směrnice se proto použije, pouze pokud neexistují zvláštní právní předpisy Společenství upravující konkrétní hlediska nekalých obchodních praktik, například požadavky na informovanost a pravidla upravující způsob předkládání informací spotřebiteli. Zajišťuje právní ochranu tam, kde na úrovni Společenství neexistují žádné zvláštní odvětvové právní předpisy, a zakazuje obchodníkům vytvářet klamnou představu o povaze produktů.“

¹⁰⁵ Bod 11 preambule směrnice o nekalých praktikách

¹⁰⁶ Bod 18 preambule směrnice o nekalých obchodních praktikách

¹⁰⁷ Článek 5 bod 2 směrnice „Obchodní praktika je nekalá, pokud (a) je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče a (b) podstatně narušuje nebo je schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který je jejímu působení vystaven nebo kterému je určena, nebo průměrného člena skupiny, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů, ve vztahu k danému produktu.“

nekalými praktikami jsou zejména obchodní praktiky klamavé nebo agresivní. V příloze I směrnice je uvedena tzv. černá listina – tj. seznam obchodních praktik, které jsou považovány za nekalé za všech okolností. Tato směrnice byla do českého právního řádu transponována zejména prostřednictvím zákona o ochraně spotřebitele – a porušení zákazu použití nekalých obchodních praktik se tak stalo správním deliktem dle § 24 zákona o ochraně spotřebitele. Zde se však přikláním k názoru Pavla Koukala, když implementaci směrnice do zákona o ochraně spotřebitele vytýká následující: „Soudy (oproti správním orgánům) jsou přítom v oblasti ochrany proti nekalé soutěži daleko lépe uschopněné k tomu, aby prováděli právní kvalifikaci všech jednání, která dnes uvádí příloha č. 1 a 2 k zákonu o ochraně spotřebitele.“¹⁰⁸

3.2 Ochrana spotřebitele v českém právním řádu

3.2.1 Ochrana spotřebitele ve veřejném právu

Ačkoliv se veřejnoprávní ochranou spotřebitele tato práce nezabývá, je nutné alespoň zmínit, ve kterých zákonných normách je obsažena. Následující výčet však není úplný, neboť (záměrně) vynechává řadu zákonů obsahujících zejména úpravu výroby a prodeje výrobků (jakým je např. zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů /zákon o vinohradnictví a vinařství/, ve znění pozdějších předpisů, apod.):

- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o ochraně spotřebitele“).

¹⁰⁸ Koukal, P. Zkušenosti s ochranou spotřebitele v činnosti veřejného ochránce práv. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 115.

- zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o regulaci reklamy)
- zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o elektronických komunikacích)
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ochranou spotřebitele se zabývá také zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, když v § 253 odst. 1 vymezuje trestný čin poškozování spotřebitele následujícím způsobem: „Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoliv nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tím, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“ Přičemž odnětím svobody na dva až osm let může být pachatel potrestán v případě, kdy výše uvedeným činem získá prospěch velkého rozsahu (§253 odst. 3) – tj. nejméně 5.000.000,- Kč (§138). V souvislosti s trestným činem poškozování spotřebitele, je nutné zmínit další veřejnoprávní zákonnou normu, kterou je zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, neboť „poškození jiného na ceně, jakosti, množství nebo hmotnosti při prodeji

zboží (nedosahující škody nikoli nepatrné) je přestupkem na úseku podnikání podle § 24 odst. 1 písm. a) přest. zák.¹⁰⁹

Jak vyplývá již z názvu zákona o ochraně spotřebitele, je právě tento předním zdrojem veřejnoprávní úpravy ochrany spotřebitele – vymezuje povinnosti prodávajícího při prodeji výrobků a poskytování služeb, úkoly veřejné správy či postavení sdružení spotřebitelů a jiných právnických osob založených k ochraně spotřebitele, (pouze) pro účely tohoto zákona pak definuje zásadní pojmy, jakými je spotřebitel, dodavatel, dovozce, výrobce, výrobek, aj. Obsahuje také úpravu nekalých, klamavých a agresivních obchodních praktik.

3.2.1.1 Problémy v oblasti veřejnoprávní ochrany spotřebitele

Zásadní význam má § 23 zákona o ochraně spotřebitele, který obsahuje taxativní výčet orgánů vykonávajících dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele – těmito dozorujícími orgány jsou: Státní zemědělská a potravinářská inspekce, krajské hygienické stanice, Státní veterinární správa a Městská veterinární správa v Praze, obecní živnostenské úřady, celní úřady, Česká obchodní inspekce, Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva, Česká národní banka a konečně Státní ústav pro kontrolu léčiv a Český telekomunikační úřad.

Výčet orgánů působících ve sféře ochrany spotřebitele je ještě širší. V § 17 zákona o regulaci reklamy jsou pro účely tohoto zákona vymezeny další orgány dozoru, kterými jsou: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Ministerstvo zdravotnictví, Státní rostlinolékařská správa, Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, Úřad pro ochranu

¹⁰⁹ Jelínek, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 343 - 344.

osobních údajů a na konec krajské živnostenské úřady. Celkem tedy 14 úřadů, jejichž pravomoci jsou určeny oblastí, ve které vykonávají dozor, záměrem tohoto důkladného členění mělo být pravděpodobně zajištění dostatečné míry odbornosti orgánu provádějícího dozor. O tom, že mnohost dozorujících orgánů v oblasti ochrany spotřebitele je prospěšná, pochybuje také Pavel Koukal, když uvádí: „Ochránce¹¹⁰ je toho názoru, že rozdělení kompetencí mezi tak širokou škálu orgánů je nesystémové a ve svém důsledku ochranu spotřebitele spíše oslabuje. Zamýšlený cíl, tedy efektivita dosažená díky úzké specializaci orgánů ochrany spotřebitele mezi sebou v praxi nespolupracují...“¹¹¹

3.2.2 Prolínání soukromoprávní a veřejnoprávní úpravy ochrany spotřebitele

Nutno podotknout, že úprava ochrany spotřebitele není striktně rozdělena na úpravu veřejnoprávní či soukromoprávní, mnohdy není tato hranice zřetelná a dochází k vzájemnému prolínání, Selucká k tomu uvádí: „např. zákon o ochraně spotřebitele můžeme charakterizovat jakožto normu veřejnoprávní, která však dopadá i na soukromoprávní vztahy (např. zákaz kontraktace kupních, darovacích smluv, etc. v případě, že jejich nepřímým předmětem je výrobek nebezpečný pro svou zaměnitelnost s potravinami; viz §7a OchrSpot¹¹²).“¹¹³

¹¹⁰ Veřejný ochránce práv – pozn. autora

¹¹¹ Koukal, P. Zkušenosti s ochranou spotřebitele v činnosti veřejného ochránce práv. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 112.

¹¹² zákon o ochraně spotřebitele

¹¹³ Selucká, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 14.

Provázanost soukromého a veřejného práva v oblasti ochrany spotřebitele je patrná také z § 23 odst. 14 zákona o ochraně spotřebitele, kde je jako orgán provádějící dozor nad dodržováním povinností vyplývajících ze spotřebitelské smlouvy sjednané dle § 58 občanského zákoníku, ustanovena Česká obchodní inspekce (na úseku služeb elektronické komunikace pak Český telekomunikační úřad - § 23 odst. 15). Tato úprava se v zákoně o ochraně spotřebitele objevila až s novelou č. 28/2011 Sb., zákon kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony, účinnou od dne 23.2.2011, kterou byla provedena implementace směrnice o timeshare do zákona o ochraně spotřebitele, občanského zákoníku a některých dalších zákonů. Správního deliktu se tedy dopustí ten, kdo jedná způsobem popsáním v § 24 odst. 8 zákona o ochraně spotřebitele, zejména tedy ten, kdo v rozporu se svoji zákonnou povinností vyplývající z § 58 an. občanského zákoníku neposkytne spotřebiteli předmluvní informace nebo mu je neposkytne řádným způsobem.¹¹⁴ Sankcí za některý z těchto správních deliktů je pokuta ve výši do 2.000.000,- Kč.¹¹⁵

¹¹⁴§ 24 odst. 8 zákona o ochraně spotřebitele: „Správního deliktu se dopustí ten, kdo v souvislosti s nabízením nebo uzavíráním smlouvy, ve které se za úplatu sjednává dočasné užívání ubytovacího zařízení, dlouhodobý rekreační produkt, další prodej nebo výměna,
a) neposkytne spotřebiteli informace, které stanoví zvláštní právní předpis, bezplatně a v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy, nebo než je spotřebitel vázán svým návrhem na uzavření smlouvy (dále jen „předmluvní informace“),
b) neupozorní prokazatelně spotřebitele s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy, nebo než je spotřebitel vázán svým návrhem na uzavření smlouvy, na jeho právo odstoupit od smlouvy, nebo na délku lhůty pro odstoupení nebo na zákaz přijetí záloh, jiných plnění nebo zajištění v průběhu lhůty pro odstoupení od smlouvy,
c) neuvede informace o tom, kde a jak lze získat předmluvní informace při nabízení dočasného užívání ubytovacího zařízení, dlouhodobého rekreačního produktu, dalšího prodeje nebo výměny,
d) neuvede zřetelně účel a povahu akce na pozvánce na prodejní nebo nabídkovou akci nebo nezajistí, aby byly po dobu trvání akce předmluvní informace spotřebiteli k dispozici,
e) uvádí na trh nebo nabízí dočasné užívání ubytovacího zařízení nebo dlouhodobý rekreační produkt jako způsob zhodnocení finančních prostředků spotřebitele,
f) neupozorní spotřebitele před uzavřením smlouvy písemně na změny, liší-li se informace uvedené v návrhu smlouvy od předmluvních informací, nebo tyto změny ve smlouvě výslovně neuvede,

Základní definice týkající se oblasti ochrany spotřebitele nejsou jednotné, definice základních pojmů, jakými je spotřebitel či dodavatel jsou definovány pro užití v rámci konkrétního zákona. Zatímco pojem spotřebitel byl zákonem č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů s účinností od 1.8.2010 v občanském zákoníku a zákoně o ochraně spotřebitele téměř sjednocen, pojmy dodavatel se zásadně liší (§ 52 občanského zákoníku, § 2 zákona o ochraně spotřebitele).

Vzhledem k roztržitosti právních předpisů v oblasti ochrany spotřebitele, je zásadní, jakým způsobem jsou implementovány směrnice EU. Například směrnice o nekalých obchodních praktikách byla provedena především pomocí zákona o ochraně spotřebitele, ačkoliv transpozice jen do obchodního zákoníku by byla zajisté systematičtější, už jen z hlediska procesního zajištění ochrany spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám, neboť jak uvádí Koukal: „Soudy (oproti správním orgánům) jsou přítom v oblasti ochrany proti nekalé soutěži daleko lépe

-
- g) neuvede ve smlouvě bydliště, místo podnikání nebo sídlo každé ze smluvních stran a datum a místo uzavření smlouvy,
 - h) nezajistí, aby spotřebitel podepsal zvláště každé ujednání o právu na odstoupení od smlouvy, o délce lhůty pro odstoupení od smlouvy a o zákazu přijetí záloh, jiných plnění nebo jejich zajištění v průběhu lhůty pro odstoupení od smlouvy,
 - i) neposkytne spotřebiteli řádně vyplněný formulář pro odstoupení od smlouvy,
 - j) nepředá spotřebiteli ihned po uzavření smlouvy její podepsané vyhotovení,
 - k) neposkytne spotřebiteli předmluvní informace písemně nebo písemně neupozorní na změny předmluvních informací podle § 62 odst. 2 občanského zákoníku tak, aby k nim měl spotřebitel snadný přístup,
 - l) neposkytne předmluvní informace nebo neuzavře se spotřebitelem smlouvu v jazyce požadovaném v § 65 občanského zákoníku,
 - m) nerozdělí spotřebiteli u dlouhodobého rekreačního produktu platby do ročních splátek v téže výši, popřípadě se zohledněním vývoje cen, je-li to sjednáno, nebo nezašle spotřebiteli výzvu k provedení platby písemně nejpozději 14 dnů přede dnem splatnosti, nebo
 - n) požaduje nebo přijímá od spotřebitele platby záloh nebo jiné plnění nebo jejich zajištění v rozporu s § 66 odst. 2 a § 69 občanského zákoníku.“

¹¹⁵ § 24 odst. 10 zákona o ochraně spotřebitele

uschopněné k tomu, aby prováděly právní kvalifikaci všech jednání, která dnes uvádí příloha č. 1 a 2 k zákonu o ochraně spotřebitele.“¹¹⁶

Soukromoprávní i veřejnoprávní ochrana spotřebitele sledují stejný cíl, kterým je vyrovnání postavení spotřebitele, který je oproti profesionálnímu obchodníku v nevýhodném postavení a tudíž se stává slabší smluvní stranou. Ochrana spotřebitele má však směřovat pouze k vyrovnání tohoto oslabení, nikoliv ke zvýhodnění spotřebitele. Hulmák popisuje ochranu spotřebitele v oblasti soukromoprávní a veřejnoprávní regulace následujícím způsobem: „Spotřebitelské právo dosahuje zvýšené ochrany spotřebitele zpravidla zákazem určitých typových smluvních ujednání, resp. chování dodavatele, která jsou nejčastěji se vyskytujícími nekalými podmínkami (tzv. unfair terms) ve spotřebitelských smlouvách, případně umožňuje spotřebiteli od uzavřené smlouvy odstoupit a stanoví další podmínky, které musí dodavatelé dodržovat. Na rozdíl od veřejnoprávních předpisů, které shodných cílů dosahují prostředky administrativními, v rámci soukromého práva se dosahuje vytyčených cílů primárně prostředky soukromoprávní regulace, tj. modifikací smluvní autonomie stran při sjednávání smluv se spotřebiteli, vymezením obsahu smluv, ať již pozitivním, či spíše častěji negativním způsobem, nemožností odchýlit se od zákonných ustanovení v neprospěch spotřebitele a zvláštní úpravou možností ukončení smluvních vztahů spotřebitelem, v našem případě ve formě odstoupení.“¹¹⁷

¹¹⁶ Koukal, P. Zkušenosti s ochranou spotřebitele v činnosti veřejného ochránce práv. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 115.

¹¹⁷ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 418.

3.2.3 Ochrana spotřebitele v právu soukromém

Soukromoprávní úprava ochrany spotřebitele je soustředěna především v následujících právních předpisech:

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník)
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen obchodní zákoník)
- zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů
- zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě), ve znění pozdějších předpisů.

3.2.3.1 Obchodní zákoník

3.2.3.1.1 Nekalé obchodní praktiky a ochrana spotřebitele

Úprava ochrany spotřebitele před nekalými obchodními praktikami není obsažena v jednom zákoně, ale je rozptýlena do zákonů několika, a to jak z oblasti práva soukromého, tak veřejného.¹¹⁸ Soukromoprávní

¹¹⁸Veřejnoprávní úprava nekalosoutěžního jednání je obsažena v následujících zákonech: 1) zákon o ochraně spotřebitele, 2) zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, 3) zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů, 4) zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kde je v § 248 upraven trestní postih při porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže.

úprava nekalosoutěžního jednání je obsažena v obchodním zákoníku, a to v § 44 až 55.

Česká právní úprava nekalých obchodních praktik vychází z evropského práva, kde je tato problematika upravena prostřednictvím sekundárního práva EU (připomínám, že v právu primárním je obsažena pouze obecná úprava ochrany spotřebitele, a to v čl. 12 a 169 Smlouvy o fungování Evropské unie).

Obchodní zákoník upravuje nekalosoutěžní jednání v § 44 - 55, stěžejní význam má § 44 odst. 1, obsahující generální klauzuli – tzn. ustanovení zakazující nekalou soutěž obecně: „Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje.“ Z generální klauzule vyplývá, že se jedná o delikt ohrožovací, nekalou soutěží je jednání, které je způsobilé újmu přivodit bez ohledu na to, zda bude nebo byla tato újma skutečně způsobena, což dává spotřebitele prostor pro to, aby se bránil nekalosoutěžnímu jednání už ve fázi, kdy mu taková újma pouze hrozí.¹¹⁹

V § 53 obchodního zákoníku jsou uvedeny nároky plynoucí z titulu nekalé soutěže „Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.“

¹¹⁹ Eliáš, K. Generální klauzule In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 309.

Ve sporech plynoucích z nekalé soutěže jsou aktivně legitimovány všechny osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena¹²⁰ a mohou tak žádat odstranění závadného stavu a zdržení se protiprávního jednání rušitelem. V případech nekalosoutěžního jednání spočívajícího ve vyvolání nebezpečí záměny, klamavém označení zboží a služeb a klamavé reklamy,¹²¹ může o totéž žádat také právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.¹²²

Sporné zůstává, proč nejsou právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů aktivně legitimovány také v případě nekalosoutěžního jednání spočívajícího ve zlehčování a zejména pak v případě srovnávací reklamy¹²³ - v případě zlehčování totiž dochází k ovlivnění rozhodování spotřebitele na základě jeho dezinformace (nikoliv k pouhému poškozování soutěžitele). V případě srovnávací reklamy je v zájmu soutěžitelů a spotřebitelů, aby nebyl překračován rámec přípustnosti srovnávací reklamy a aktivní legitimace příslušela i právnickým osobám oprávněným hájit zájmy (zejména) soutěžitelů nebo spotřebitelů.¹²⁴

Sporná jsou ustanovení obchodního zákoníku týkající se srovnávací reklamy, kdy je srovnávací reklama jako nekalá soutěž zakázána (§ 42 odst. 2 obchodního zákoníku), zároveň je ale v § 50a stanoveno, za jakých podmínek je srovnávací reklama přípustná. Pokud použijeme logický výklad, musíme usoudit, že nebylo úmyslem zákonodárce zakázat veškerou srovnávací reklamu jako nekalosoutěžní

¹²⁰ 53 obchodního zákoníku

¹²¹ § 45-47 obchodního zákoníku

¹²² § 54 obchodního zákoníku

¹²³ § 50 a § 50a obchodního zákoníku

¹²⁴ Hajn, P. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži In *Kurs obchodního práva. Obecná část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 392 - 394.

jednání, avšak pouze takovou srovnávací reklamou, která není přípustná (dle § 50a odst 2. obchodního zákoníku).¹²⁵

Otázkou také zůstává, proč v § 54 odst. 2 obchodního zákoníku není uvaleno důkazní břemeno ve sporech se spotřebitelem na rušitele také v případě srovnávací reklamy - i v tomto případě by bylo ve sporech se spotřebitelem logičtější, aby to byl rušitel, kdo prokazuje, že se nedopustil nekalosoutěžního jednání. Pro obrácení důkazního břemene se musí spotřebitel - i v případech nepřípustné srovnávací reklamy, domáhat svého práva žalobou např. v rámci generální klauzule (§ 44 obchodního zákoníku), která zahrnuje veškerá nekalosoutěžní jednání, tedy i nepřípustnou srovnávací reklamou.¹²⁶

Soudní řízení ve věcech nekalé soutěže upravuje obecně zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších zákonů.

Nutno podotknout, že obchodní zákoník neobsahuje pouze ochranu spotřebitele před nekalosoutěžním jednáním, ale chrání spotřebitele, coby slabší smluvní stranu, také v rámci obchodních závazkových vztahů, když v § 262 odst. 4 obchodního zákoníku stanoví, že „ve vztazích podle § 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1 se použijí, nevyplývá-li z tohoto zákona nebo ze zvláštních právních předpisů

¹²⁵ Večerková, E. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 52 - 53.

¹²⁶ Večerková, E. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 54 - 55.; Hajn, P. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži In *Kurs obchodního práva. Obecná část, Soutěžní právo.* 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 397-399.

něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníků nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.“

3.2.3.2 Ochrana spotřebitele v občanském zákoníku

Ochrana spotřebitele je v občanském zákoníku zahrnuta do hlavy páté, tj. v § 51a – 71 (a to jak úprava obecná obsažená v § 52, 55 a 56, tak úprava zvláštní) přičemž tato úprava spotřebitelských smluv je úpravou generální pro český právní řád – tzn. že veškeré smlouvy, které naplní znaky smlouvy spotřebitelské (a to bez ohledu na to, zda je příslušný smluvní typ upraven v rámci občanského zákoníku nebo v zákoně jiném), podléhají této generální úpravě.¹²⁷

Systematické uspořádání hlavy páté občanského zákoníku není zcela logické. Vytknout lze především prolínání úpravy obecné s úpravou zvláštní, ale také zařazení celé úpravy do obecné části občanského zákoníku – logičtější by jistě bylo zařazení do části osmé občanského zákoníku, tj. k závazkovým vztahům, nejlépe pak do obecné části.¹²⁸

¹²⁷ Knapp, V., Knappová, M., Mrázová, I. Obecné otázky závazkového práva In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 41.

¹²⁸ Knapp, V., Knappová, M., Mrázová, I. Obecné otázky závazkového práva In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 42.; Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 422.

O vhodnosti zařazení do části upravující závazkové vztahy, dle mého soudu svědčí také následující tvrzení: „Úprava ochrany spotřebitele je zvláštní úpravou ve vztahu k úpravě závazkových právních vztahů, když s ohledem na subjekty upravuje pouze zvláštní skupinu právních vztahů, vztahy mezi spotřebitelem a dodavatelem. Na druhou stranu je to úprava obecná pro všechny spotřebitelské smlouvy. Jestliže úprava některého smluvního typu obsahuje ustanovení na ochranu spotřebitele, má tato úprava ochrany spotřebitele přednost.“¹²⁹

Nutno podotknout, že spotřebitelská smlouva není smluvním typem, ale smluvní kategorií, spotřebitelskou smlouvou je jakákoliv smlouva „pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel“¹³⁰ – z tohoto důvodu by bylo vhodnější namísto označení spotřebitelské smlouvy užívat označení „smlouvy uzavřené se spotřebitelem“,¹³¹ popř. „smlouva sjednaná se spotřebitelem“,¹³² které by vyzdvihlo, že pro spotřebitelské smlouvy je charakteristický nikoliv předmět plnění, ale smluvní strany, a to bez ohledu na to, zda se jedná o samostatný smluvní typ upravený v části osmé občanského zákoníku, smlouvu nepojmenovanou nebo smluvní typ upravený v jiném právní předpisu.¹³³

¹²⁹ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 422.

¹³⁰ § 51 odst. 1 občanského zákoníku

¹³¹ Jak navrhuje M. Hulmák v: Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 417.

¹³² Jak navrhuje M. Selucká v: Selucká, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 31.

¹³³ Knapp, V., Knappová, M., Mrázová, I. *Obecné otázky závazkového práva* In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s.

Občanský zákoník v § 52 odst. 3 obsahuje generální definici pojmu spotřebitel našeho práva, spotřebitele definuje jako fyzickou osobu, „která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní ani jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání.“ Selucká upozorňuje na nejasnost termínu „obchodní nebo jiná podnikatelská činnost“, a to jak v definici pojmu spotřebitel, tak dodavatel, neboť občanský zákoník definici těchto pojmů nenabízí, obchodní zákoník pak v § 2 odst. 1 skýtá definici pojmu podnikání, ale tento pak od pojmů „obchodní činnost“ a „podnikatelská činnost“ nijak neodlišuje a samotný termín „jiná podnikatelská činnost“ není upraven občanským ani obchodním zákoníkem. Jedním z možných výkladů je snaha o odlišení obchodní činnosti jako prodeje a jiné (neobchodní) podnikatelské činnosti.¹³⁴

K samotnému pojmu spotřebitel je vhodné podotknout, že až do roku 2010 zahrnovala generální definice spotřebitele také osoby právnické, které nekonaly v rámci své obchodní nebo podnikatelské činnosti, což byl zcela zjevný nesoulad s právem Evropské unie, kde byl spotřebitel pojímán výhradně jako osoba fyzická, což potvrzovala i judikatura Evropského soudního dvora¹³⁵, tento výrazný nesoulad byl odstraněn až zákonem č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů.¹³⁶

43.; Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 30.

¹³⁴ Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 40, 49.

¹³⁵ Rozsudek ESD C-541 a 542/99 *Cape and Idealservice MN RE Sas v OMAI Srl*.

¹³⁶ K tomu více: Selucká, M. *Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady*. Právní rozhledy 2010, ročník 18., č. 14, s. 513.; Hulmák, M. Problémy s prováděním směrnic na ochranu spotřebitele. In *Aktuálně otázky práva, Zborník z medzinarodnej vedeckej*

Do hlavy páté občanského zákoníku byly zapracovány následující předpisy Evropských společenství:

- Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně.

Uvedené směrnice nejsou implementovány do našeho právního řádu pouze prostřednictvím občanského zákoníku, ale také některými

dalšími zákony, jakými jsou: zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů či zákone č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů.

Oblast ochrany spotřebitele má svůj původ v právu evropském, z čehož plynou jisté důsledky, které ovlivňují postavení smluvních stran tak, jak uvádí podrobně a přehledně Hulmák: „a) stát odpovídá za škodu, která vznikne v důsledku toho, že určitá směrnice není provedena nebo je provedena špatně (ESD, C-6 a 9/90 ve věci *Francovich a Bonifaci proti Itálii*), či nebylo právo Evropské unie správně aplikováno (ESD, C-224/01, ve věci *Gerhard Köbler proti Rakouské republice*); b) proti státu (v širším pojetí) se lze dovolávat směrnic, které mají přímé účinky, bezprostředně, bez ohledu na to, že směrnice byla špatně provedena, nebo nebyla provedena, nikoliv však státem vůči jedinci (přímý účinek) [ESD, C-41/74 ve věci *Van Duyn proti Home Office*, ESD, C-152/84 ve věci *Marshall proti Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Teaching)*], ESD, C-188/89 ve věci *A. Foster proti British Gas plc.*; c) národní úpravu, třebaže neprovádějící nebo špatně provádějící směrnici, je nutné v co největším rozsahu interpretovat ve světle znění a účelu směrnice, aby bylo dosaženo výsledku uvedeného ve směrnici (nepřímý účinek) (ESD, C-106/89, ve věci *Marleasing SA proti La Comercial Internationale de Alimentacion SA*), ESD, C-240-244/98, ve věci *Océano Grupo Editorial proti Rocio Murciano Quintero*, ESD, C-212/04, ve věci *Konstantinos Adeneler a ostatní*, Sbíрка rozhodnutí I-06057/2006); d) právo Evropského společenství, tedy i výše uvedené směrnice, mají autonomní character. Výklad směrnic i provádějící národní úpravy musí být vždy prováděn pouze v kontextu práva Evropského společenství a nikoliv národního práva; e) skutečnost, že národní úprava je provedením práva Evropských společenství, otevírá cestu k evropským institucím.

Zejména je možné využít řízení o předběžné otázce před Evropským soudním dvorem (čl. 234 Smlouvy o založení Evropských společenství¹³⁷). Je proto třeba zastavit se vždy u případů, poměrně obvyklých, kdy směrnice nejsou řádně nebo včas provedeny. Vzniká zde zásadní otázka, nakolik mohou vznikat práva a povinnosti přímo z implementované směrnice nezávisle na národní úpravě nebo jakým způsobem interpretovat ustanovení občanského zákoníku. V rozsudku ze dne 10.1.2006, C-302/04 *Ynos* dospěl ESD k závěru, že má pravomoc k výkladu směrnice Společenství, pokud jde o její použití v novém členském státě, pouze ode dne přistoupení tohoto členského státu k Evropské unii. Jinak řečeno v případech, v nichž skutkové okolnosti nastily před přistoupením státu k EU, není dána jeho jurisdikce, pokud jde o řízení o vznesené předběžné otázce. Tento závěr ESD však vnitrostátní orgány nezbavuje povinnosti eurokonformního výkladu domácího práva implementujícího příslušný komunitární předpis před vlastním přistoupením státu do EU (ÚS sp.zn, II. US 3/06).¹³⁸

V obecném ustanovení § 55 je obsažen zákaz odchylek v neprospěch spotřebitele, je v něm, spolu s obecným ustanovením § 56, provedena zejména směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. V § 55 odst. 1 obsahuje výslovný zákaz odchýlit se od zákona v neprospěch spotřebitele a stanoví, že spotřebitel sám se nemůže vzdát svých zákonných práv či zhoršit své smluvní postavení – na základě tohoto ustanovení se veškerá ujednání ve spotřebitelských smlouvách odchylovající se od dispozitivních ujednání¹³⁹

¹³⁷ Současný článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie

¹³⁸ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 421.

¹³⁹ Dispozitivní normy jsou dle § 2 odst. 3 vymezeny následovně: „Účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to

(od norem kogentních se nelze smlouvou odchýlit vůbec) zákona v neprospěch spotřebitele (v neprospěch dodavatele se odchýlit mohou) jsou absolutně neplatná. Tato přísná úprava z žádné směrnice nevychází, a ačkoliv je nesporně ve prospěch spotřebitele, je zároveň poměrně radikální a zasahující do smluvní svobody. Absolutně neplatná (dle § 55 odst. 2 občanského zákoníku) jsou také ujednání spotřebitelských smluv podle § 56 občanského zákoníku – tzv. zneužívající (nekalé) klauzule občanského zákoníku, neboli unfair contract terms.¹⁴⁰

Oproti směrnici o nepřiměřených obchodních podmínkách se v § 55 a 56 občanského zákoníku sankce neplatnosti neváže pouze na nepřiměřené obchodní podmínky, které nejsou individuálně sjednané, ale zahrnuje právě i takové podmínky, které by v rámci dispozitivní úpravy individuálně sjednány byly, což je sice krok směřující ke zvýšené ochraně spotřebitele, ale zároveň také k omezení smluvní svobody.

V § 56 odst. 1 občanského zákoníku je uvedeno, že „spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.“ Sporné je zde použití výrazu „dobrá víra“ na místě, kde český překlad zde provedené směrnice o nepřiměřených obchodních podmínkách operuje s pojmem „přiměřenost“.

V anglickém znění směrnice o nepřiměřených obchodních podmínkách figuruje výraz „good faith“ – k užití výrazu „dobrá víra“ tak

zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.“

¹⁴⁰ více Selucká, M. *Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady*. Právní rozhledy 2010, ročník 18., č. 14, s. 515.; Hulmák, M. *Spotřebitelské smlouvy*. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 483.

mohlo dojít také díky doslovnému překladu výrazu z anglického znění. Samotný pojem dobrá víra má, dle Hulmáka, v našem právním řádu význam odlišný: „Chápe se jako objektivně posuzované vědomí jedince o souladu jednání s právem, např. při posuzování oprávněnosti držby (§ 130 odst. 1 ObčZ¹⁴¹)“.¹⁴² Výraz dobrá víra je však často chápán spíše ve smyslu pojmu „dobrých mravů“, tak jak jej známe z § 39 občanského zákoníku – ovšem pokud bychom se přiklonili k tomuto výkladu, stalo by se omezení uvedené v § 56 odst. 1 nadbytečné, neboť právě § 39 občanského zákoníku stanoví jako absolutně neplatný každý právní úkon, který se přičí dobrým mravům (nebo odporuje zákonu či jej obchází).¹⁴³

Zákaz užití nepřiměřených podmínek tak, jak jsou vymezeny § 56 odst. 1 občanského zákoníku, se dle § 56 odst. 2 občanského zákoníku se nevztahuje na taková ujednání, která určují předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění.

Demonstrativní výčet nepřijatelných smluvních ujednání, tzv. unfair terms, obsažený v § 56 odst. 3 občanského zákoníku je částečným provedením přílohy směrnice o nepřiměřených obchodních podmínkách – jedná se však o provedení přísnější, neboť všechna tato ujednání jsou nepřijatelná za všech okolností, přičemž některá z těchto ujednání jsou absolutně neplatná i dle občanského zákoníku obecně, a to buď pro rozpor s dobrými mravy¹⁴⁴, nebo jak dále uvádí Hulmák, např. „v písm. d),

¹⁴¹ § 130 odst. 1 občanského zákoníku: „Je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, je držitelem oprávněným...“

¹⁴² Hulmák, M. Problémy s prováděním směrnic na ochranu spotřebitele. In *Aktuálně otázky práva, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, vydaný při príležitosti životného jubilea prof. JUDr. Jozefa Suchožu, DrSc.* Košice: Univerzita Pavlo Jozefa Šafárika v Košicích, s. 383.

¹⁴³ Tamtéž; Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s.186.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 494-495.; Hulva, T. *Ochrana spotřebitele.* Praha: ASPI, 2005, s. 496-497.

která dovolují dodavateli, aby spotřebiteli nevydal jím poskytnuté plnění i v případě, že spotřebitel neuzavře smlouvu s dodavatelem či od ní odstoupí [absolutní neplatnost pro rozpor s kogentní úpravou bezdůvodného obohacení (§ 451n. /občanského zákoníku – pozn. autora/)].”¹⁴⁵

3.2.3.2.1 Zvláštní úprava spotřebitelských smluv v občanském zákoníku

Zvláštní úprava spotřebitelských smluv v občanském zákoníku je pak věnována v § 53 – 54d smlouvám distančním (smlouvy uzavírané na dálku) a v rámci této úpravy smlouvám o finančních službách, v § 57 smlouvám uzavřeným mimo prostory obvyklé k podnikání a v § 58 – 71 smlouvám, ve kterých se sjednává dočasné užívání ubytovacího zařízení nebo s tím spojené služby (timesharing).

3.2.3.2.1.1 Distanční smlouvy

Distanční smlouvy jsou upraveny v občanském zákoníku v § 53 až 54d, v této části zákoníku lze vydělit jako druh distančních smluv smlouvy uzavřené při použití elektronických prostředků upravené v § 53a a smlouvy o finančních službách uzavíraných na dálku upravených v § 54a – 54d.

Touto částí zákona jsou provedeny následující směrnice:

¹⁴⁵ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 497.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku. (dále jen „směrnice o smlouvách uzavřených na dálku“)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. Června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES

Distanční smlouvy jsou dle § 53 občanského zákoníku takové smlouvy, které mohou být uzavřeny bez fyzické přítomnosti smluvních stran za použití prostředků komunikace na dálku. Demonstrativní, uvedený v témže ustanovení, výčet prostředků komunikace na dálku čerpá z Přílohy I směrnice o smlouvách uzavřených na dálku, navíc však již zahrnuje veřejnou komunikační síť, kterou je například internet.

V § 53 odst. 4 občanského zákoníku je zakotvena předběžná informační povinnost dodavatele (informační povinnost před uzavřením smlouvy), přičemž není stanoveno, jakým způsobem má být tato informace sdělena - tímto ustanovením byla provedena směrnice o elektronickém obchodu, která oproti článku 4 odst. 1 směrnice o smlouvách uzavřených na dálku, navíc ukládá povinnost informovat spotřebitele o příslušném kontrolním orgánu, pokud činnost dodavatele podléhá režimu povolování – k této informaci spolu s informací o totožnosti dodavatele (obchodní firma, jméno, příjmení, IČO, sídlo...) musí dodavatel navíc zajistit veřejný přístup. § 53 odst. 6 pak stanoví další informace, které musí dodavatel poskytnout nejpozději před plněním, a to písemně (např. podmínky pro zrušení smlouvy). Další

požadavky na informování spotřebitele, kdy součástí návrhu musí být také informace, např. o archivaci smlouvy dodavatelem či poskytnutí obchodních podmínek či smlouvy spotřebiteli ve formě vhodné pro reprodukci a archivaci, pak ukládá občanský zákoník v případě smluv uzavřených za použití elektronických prostředků.¹⁴⁶

Spotřebitel má právo od smlouvy uzavřené za použití komunikačních prostředků na dálku odstoupit, a to bez uvedení důvodů, a aniž by byl sankciován, do čtrnácti dnů od převzetí plnění. Pokud však dodavatel nesplnil svoji informační povinnost, běží tato lhůta po dobu tří měsíců od převzetí plnění, pokud by dodavatel svoji povinnost splnil v průběhu této tříměsíční lhůty, dochází dnem splnění informační povinnosti ke skončení běhu této tříměsíční lhůty a počíná běžet nová lhůta čtrnáctidenní.¹⁴⁷

Pokud spotřebitel využije svého výše popsaného práva a odstoupí od smlouvy, je dodavatel povinen mu do 30 dní od odstoupení vrátit již zaplacené finanční částky, dodavatel přitom má nárok pouze na úhradu nákladů na vrácení zboží.¹⁴⁸ Ačkoliv občanský zákoník v rámci úpravy spotřebitelských smluv výslovně nestanoví povinnost spotřebitele vrátit poskytnuté plnění dodavateli poté, co spotřebitel odstoupil od smlouvy, je spotřebitel povinen dodavateli toto poskytnuté plnění vrátit na základě § 457 občanského zákoníku – tzn. v rámci vypořádání bezdůvodného

¹⁴⁶ § 53a občanského zákoníku, Elektronické prostředky jsou definovány v § 2 písm. c) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti) jako síť elektronických komunikací, elektronická komunikační zařízení, automatické volací a komunikační systémy, telekomunikační koncová zařízení a elektronická pošta, přičemž tento výčet je demonstrativní.

¹⁴⁷ § 53 odst. 7 občanského zákoníku

¹⁴⁸ § 53 odst. 10 občanského zákoníku

obohacení.¹⁴⁹ Dle mého názoru by bylo vhodné stanovit přiměřenou lhůtu také spotřebiteli pro vrácení poskytnutého plnění dodavateli.

Silná ochrana je poskytnuta spotřebiteli před nevyžádaným plněním, tj. takovým plněním, které mu dodavatel poskytl bez objednávky, když spotřebitel nemusí takové plnění vracet a dokonce ani dodavatele vyrozumívat o jeho přijetí.¹⁵⁰ Toto ustanovení shledávám jako při nejmenším vhodné, neboť chrání nic netušícího spotřebitele před plněními, která si nijak nevyžádal, a tudíž není důvod, proč by měl vynakládat svůj čas a prostředky k tomu, aby takové nechtěné plnění vrátil, popř. také k tomu, aby vůbec zjistil, komu plnění vracet.

Občanský zákoník ku prospěchu spotřebitele zesílil jeho ochranu, když jím byla určena lhůta pro odstoupení od smlouvy spotřebitelem, v délce 14 dní, oproti sedmi dnům stanoveným směrnicí o smlouvách uzavřených na dálku.

Jistý problém lze spatřovat v tom, že výše uvedená lhůta pro odstoupení od smlouvy je lhůtou hmotněprávní, což přináší jistá rizika spotřebiteli, který nemusí být schopen zajistit, aby byl dodavatel ve stanovené lhůtě srozuměn s odstoupením od smlouvy, výhodnější by proto jistě bylo, kdyby byla tato lhůta pojata jako procesněprávní.¹⁵¹

Poněkud matoucí je rovněž § 53 odst. 3 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že „při použití prostředků komunikace na dálku musí být obsahem návrhu informace nutné k uzavření smlouvy ve smyslu

¹⁴⁹ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 450.

¹⁵⁰ § 53 odst 9 občanského zákoníku

¹⁵¹ Šalomoun, M. Distanční smlouvy aneb jak nakupovat zajíce v pytli In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 35.

obecných náležitostí smlouvy upravených v této části a podstatných náležitostí smlouvy v části osmé zákona.“ S ohledem na skutečnost, že spotřebitelskými smlouvami, nemusí nutně být pouze smlouvy uvedené v osmé části občanského zákoníku - lze váhat, zda lze uzavřít distančním způsobem i jiné smlouvy než ty, které jsou upravené v části osmé občanského zákoníku.¹⁵²

3.2.3.2.1.2 Smlouvy o finančních službách uzavíraných na dálku

Smlouvy o finančních službách uzavřených na dálku jsou upraveny v občanském zákoníku v § 54a – 54d. Tato poměrně rozsáhlá úprava je provedením směrnice o finančních službách. Definice provozovatele prostředku komunikace na dálku, trvalého nosiče dat a spotřebitele¹⁵³ jsou téměř totožné s definicemi v prováděné směrnici o finančních službách.

Za smlouvu o finančních službách se v případě pochybností považuje každá spotřebitelská smlouva, kde je dodavatelem některý ze subjektů vyjmenovaných v § 54a odst. 1 – tato vyvrátitelná právní domněnka je zajistně přínosnou, neboť usnadňuje orientaci spotřebitele.¹⁵⁴

Informace, které musí být spotřebiteli poskytnuty ještě před uzavřením smlouvy o finančních službách prostředky komunikace na dálku (o dodavateli, o poskytované finanční službě, o smlouvě o finančních službách uzavírané na dálku, o možných způsobech

¹⁵² Šalomoun, M. Distanční smlouvy aneb jak nakupovat zajíce v pytli In *Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M.* Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 38 - 39.; Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 443.

¹⁵³ § 54 odst. 4 občanského zákoníku

¹⁵⁴ Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 462 - 463.

mimosoudního řešení sporů, o možných náhradách z garančních fondů), jsou často téměř přesným přepisem příslušných ustanovení směrnice o finančních službách, některé jsou informační povinnosti jsou upraveny podrobněji, či přísněji, než ve směrnici o finančních službách, navíc jsou například požadovány konkrétně formulované údaje o zprostředkovateli¹⁵⁵ nebo povinnost informování spotřebitele o dalších daních či nákladech, které nejsou hrazeny prostřednictvím dodavatele nebo jím vybírány¹⁵⁶ (ve směrnici o finančních službách je obsažen pouze požadavek na upozornění možnosti vzniku těchto daní a nákladů¹⁵⁷).¹⁵⁸

Důkazní břemeno o splnění informační povinnosti dodavatelem a o souhlasu spotřebitele s uzavřením smlouvy nese dodavatel – zákonodárce tady zvolil přísnější úpravu, směrnice o finančních službách jen navrhovala možnost přenesení důkazního břemena na dodavatele¹⁵⁹. Smluvní ujednání přenášející v těchto případech důkazní břemeno na spotřebitele jsou absolutně neplatná.¹⁶⁰

Za přínosnou považuji povinnost před uzavřením smlouvy poskytnout spotřebiteli informace o případném mimosoudním řešení¹⁶¹ porušení smluvních povinností a o garančních fondech.¹⁶²

¹⁵⁵ § 54 b odst. 2 písm. h) občanského zákoníku, porovnej s článkem 3 odst. 1 bod 1 písm. d) směrnice o finančních službách

¹⁵⁶ § 54 b odst. 3 písm. d) občanského zákoníku

¹⁵⁷ Článek 3 odst. 1 bod 2 písm. d) směrnice o finančních službách

¹⁵⁸ Více Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 467-468.

¹⁵⁹ Článek 15 směrnice o finančních službách

¹⁶⁰ § 54d odst. 4 občanského zákoníku

¹⁶¹ Zákony upravující mimosoudní řešení sporů:

- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

- zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

¹⁶² § 54b odst. 5 občanského zákoníku

Porušení informační povinností opravňuje spotřebitele k tomu, aby v tříměsíční lhůtě od chvíle, kdy se dozví o pochybení, od smlouvy odstoupil. Bez udání důvodu má spotřebitel právo od smlouvy odstoupit ve lhůtě 14 dní od uzavření smlouvy nebo poskytnutí informací o smluvních podmínkách (do 30 dnů od smlouvy o penzijním připojištění uzavřeném na dálku). Ačkoli se jedná o hmotněprávní lhůtu, je koncipována (stejně jako ve směrnici o finančních službách) tak, že k odstoupení od smlouvy postačí během lhůty vyrozumění o odstoupení odeslat, což je z pohledu ochrany spotřebitele rozhodně úprava vhodná. Zcela vhodně je zde provedena směrnice o finančních službách také v úpravě povinnosti dodavatele vrátit bez zbytečného odkladu, nejdéle však do 30 dnů od doručení vyrozumění o odstoupení od smlouvy spotřebitelem, všechny částky, které spotřebitel již zaplatil (kromě plateb za služby, které byly spotřebiteli již poskytnuty) a zároveň povinnosti spotřebitele bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od odeslání vyrozumění o odstoupení od smlouvy vrátit dodavateli již poskytnutá plnění.¹⁶³

3.2.3.2.1.3 Smlouva uzavřená mimo prostory obvyklé k podnikání

Smlouvy uzavření mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele (nebo pro případy, kdy nemá dodavatel stálé místo k podnikání) jsou upraveny v občanském zákoníku v § 57, toto ustanovení je provedením směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory.

Zatímco směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory blíže určuje prostory, které nejsou obvyklé k podnikání (zájezdy, návštěvy u spotřebitele doma nebo na pracovišti, pokud není na jeho výslovnou žádost), občanský zákoník si vystačí s vymezením „mimo

¹⁶³ § 54c občanského zákoníku

prostory obvyklé k podnikání dodavatele, nebo nemá-li dodavatel žádné stálé místo k podnikání¹⁶⁴ – pojetí obsažené v občanském zákoníku je širší, neboť zahrnuje také např. pouliční prodej, kdy dojde k oslovení spotřebitele dodavatelem přímo na ulici. Užší je úprava obsažená v občanském zákoníku naopak v případech, kdy spotřebitel výslovně sjedná návštěvu dodavatele za účelem objednávky¹⁶⁵ – směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory blíže specifikuje, že spotřebitel musí v době, kdy žádá o návštěvu dodavatele, vědět, že dodávka objednaného zboží či služeb jsou součástí podnikatelské činnosti či výkonu podnikání dodavatele¹⁶⁶ a v tomto kontextu je nutné vykládat také příslušné ustanovení občanského zákoníku.

V případech smluv uzavřených mimo obvyklé prostory podnikání (nebo nemá-li dodavatel stálé místo k podnikání) může spotřebitel od smlouvy písemným sdělením odstoupit bez uvedení důvodů a sankcí ve lhůtě 14 dnů od uzavření smlouvy, pokud dodavatel dosud žádné zboží či služby dle smlouvy nedodal, činí tato lhůta 1 měsíc a v případech, kdy dodavatel nesplnil svoji informační povinnost a spotřebitele písemně neupozornil na právo odstoupení od smlouvy při uzavření smlouvy, má spotřebitel právo k odstoupení od smlouvy ve lhůtě jednoho roku od jejího uzavření.¹⁶⁷ Takto koncipovaná lhůta k odstoupení od smlouvy je hmotněprávní, což zpravidla znamená, že spotřebitel musí v uvedené lhůtě dodavateli písemné sdělení o odstoupení od smlouvy doručit, což je ale v přímém rozporu se směrnicí o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory, která výslovně stanoví, že postačí, pokud spotřebitel v uvedené lhůtě sdělení o odstoupení odešle - proto je nutné i v tomto

¹⁶⁴ § 57 odst. 1 občanského zákoníku

¹⁶⁵ § 57 odst. 1 občanského zákoníku

¹⁶⁶ Článek 1 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

¹⁶⁷ § 57 odst. 1 – 3 občanského zákoníku

případu přistupovat k těmto lhůtám tak, jak je uvedeno ve směrnici o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory, ačkoliv se najdou i odpůrci tohoto výkladu - např. Hrubá zastává názor, že odstoupení od smlouvy „nabývají tedy účinků ve chvíli, kdy dorazí do osobní sféry druhé obeslané strany. Je tedy třeba, aby odstoupení bylo nejenom ve lhůtě odesláno“¹⁶⁸ – v tomto s Hrubou nesouhlasím a přikláním se k výše uvedenému výkladu lhůty ve smyslu směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory, stejně jako to činí Hulmák.¹⁶⁹

Dodavatel má povinnost spotřebitele nejpozději při uzavření smlouvy písemně poučit o právu na odstoupení od smlouvy (včetně specifikování osoby, u které je možné toto právo uplatnit¹⁷⁰), sankcí za nesplnění této povinnosti není neplatnost smlouvy, ale prodloužení lhůty k odstoupení od smlouvy na jeden rok od uzavření smlouvy, po uplynutí této lhůty právo na odstoupení od smlouvy zaniká a není ani stanoveno, že při dodatečném splnění povinnosti dodavatelem zde nedochází k běhu nové 14 denní lhůty od okamžiku splnění povinnosti. Hulmák k tomu uvádí: „Toto omezení možnosti odstoupit od smlouvy však nenaplnuje požadavek čl. 4 směrnice¹⁷¹, aby členské státy stanovily v národní legislativě přiměřená opatření na ochranu spotřebitele pro případy, kdy není spotřebiteli předáno písemné upozornění na možnost odstoupení od smlouvy... Evropský soudní dvůr dovodil, že národní zákonodárce je prostřednictvím směrnice limitován v tom, aby omezil právo odstoupit od smlouvy podle čl. 5 této směrnice na jeden rok po uzavření smlouvy pro

¹⁶⁸ Hrubá, M. Prodej mimo prostory obvyklé k podnikání. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. (eds), *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 44.

¹⁶⁹ Článek 5 odst. 1 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory

¹⁷⁰ Směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory navíc obsahuje v článku 4 požadavek na datování takového poučení a také údaje, které umožní identifikovat smlouvu.

¹⁷¹ Směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory – pozn. autora

případ, že by spotřebitel nebyl řádně podle čl. 4 směrnice o tomto právu poučen.“¹⁷²

V § 57 odst. 4 občanského zákoníku jsou uvedeny výjimky ze smluv uzavřených mimo prostory obvyklé k podnikání, tato ustanovení prakticky kopíruje článek 3 odst. 2 směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory. Hulmák upozorňuje na výkladové problémy ohledně § 57 odst. 4 písm. a), kde jsou vyloučeny smlouvy, jejichž předmětem je výstavba, prodej, nájem či jiné právo k nemovitosti, a to zejména v otázce, zda jsou do této výjimky zahrnuty také hypoteční úvěry – k tomu následně uvádí, že Evropský soudní dvůr došel k závěru, že hypoteční úvěry nelze z aplikace směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory vyloučit¹⁷³, a proto je nutné v tomto duchu interpretovat také výjimky uvedené v občanském zákoníku.¹⁷⁴

3.2.3.2.1.4 Smlouvy, ve kterých se sjednává dočasné užívání ubytovacího zařízení nebo s tím spojené služby

Smlouvy, ve kterých se sjednává dočasné užívání ubytovacího zařízení nebo s tím spojené služby jsou upraveny v § 58 až 71 občanského zákoníku, jedná se o smlouvy o dočasném užívání

¹⁷² Hulmák, M. Ochrana spotřebitele při uzavírání smluv mimo obchodní prostory. In Knoll, V., Bednář, V. (eds), *Naděje právní vědy Býkov 2006: sborník z mezinárodního setkání mladých vědeckých pracovníků konaného ve dnech 29.6. – 1.7.2006 na Zámeckém statku Býkov*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 249.; Věc C-481/99 Georg a Helga Heiningero v. Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG ze dne 13. Prosince 2001.

¹⁷³ Věc C-481/99 Georg a Helga Heiningero v. Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG ze dne 13. Prosince 2001.

¹⁷⁴ Hulmák, M. Ochrana spotřebitele při uzavírání smluv mimo obchodní prostory. In Knoll, V., Bednář, V. (eds), *Naděje právní vědy Býkov 2006: sborník z mezinárodního setkání mladých vědeckých pracovníků konaného ve dnech 29.6. – 1.7.2006 na Zámeckém statku Býkov*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 251-252.

ubytovacího zařízení, smlouvy o dlouhodobém rekreačním produktu, smlouvy o dalším prodeji a smlouvy o výměně.

Jak vyplývá z pojmu ubytovací zařízení – je zřejmé, že tímto zařízením nemusí být nutně jenom nemovitostá ubytovací zařízení, ale lze sem zahrnout také např. obytné karavany, hausbóty či jiné movitosti.¹⁷⁵

Úprava smluv, ve kterých se sjednává dočasné užívání ubytovacího zařízení nebo s tím spojené služby, obsažená v občanském zákoníku (ale také např. v zákoně o ochraně spotřebitele) je provedením směrnice o timeshare – s ohledem na skutečnost, že tato směrnice vychází z principu plné harmonizace, je tato úprava téměř doslovným převzetím směrnice o timeshare do našeho právního řádu, není proto třeba dalšího výkladu, neboť ten byl již proveden u směrnice o timeshare.

Rozdíl oproti směrnici o timeshare spočívá pouze v označení „poskytovatel“ se kterým operuje občanský zákoník na místě pojmu „obchodník“ užitého ve směrnici. Dále občanský zákoník stanoví, že smlouva dle § 58 musí být uzavřena písemně, taktéž i odstoupení od smlouvy – na místě, kde směrnice o timeshare dávala členským státům na výběr mezi písemným provedením a/nebo provedením na jiném trvalém nosiči.

Neposkytnutí předmluvních informací spotřebiteli poskytovatelem bezplatně a dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy, neupozornění spotřebitele na právo odstoupit od smlouvy, na délku lhůty k odstoupení a na zákaz přijetí záloh a jiných plnění během lhůty pro odstoupení od smlouvy, nesdělení informací o tom, kde a jak získat

¹⁷⁵ Salač, J., Mrázová, I. Smlouva o užívání budovy nebo její části na časový úsek (timeshare) In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 243.

předsmluvní informace, neuvedení účelu a povahy prodejní nebo nabídkové akce na pozvánce na tuto akci nebo nezajištění dostupnosti předsmluvních informací během této akce - tato a další porušení povinností vyplývajících z ustanovení § 58 až 71 občanského zákoníku jsou správním deliktem dle § 24 odst. 8 zákona o ochraně spotřebitele, za který je možné uložit pokutu ve výši až 2.000.000,- Kč.

3.2.4 Shrnutí institutů ochrany spotřebitele v soukromém právu

Spotřebitel je v soukromém právu chráněn několika způsoby. V první řadě je jeho ochrany dosahováno prostřednictvím informovanosti spotřebitele – dodavateli (či poskytovateli) je za tímto účelem uložena informační povinnost vůči spotřebiteli. Povinnost informovat spotřebitele má dodavatel zpravidla ještě před uzavřením smlouvy, dále při uzavření smlouvy a také v průběhu plnění závazku. Informační povinnost zahrnuje celou řadu informací usnadňujících orientaci spotřebitele, jakými jsou např. informace o poskytovateli služeb, o možnosti odstoupení od smlouvy, informace o účelu reklamní akce, informace o možnostech mimosoudního řešení sporů plynoucích ze závazku, informace o lhůtách, atp.

Dalším prostředkem ochrany spotřebitele je požadavek písemné nebo jiné předepsané formy (např. ve formě standardizovaného formuláře), která se zpravidla váže k některým informačním povinnostem, ale také třeba ke způsobu uzavření smlouvy.

Silným prostředkem ochrany spotřebitele je v soukromém právu možnost odstoupení od smlouvy, a to buď bez udání důvodu ve lhůtě, která je určena spotřebiteli k tomu, aby zvážil své rozhodnutí uzavřít smlouvu nebo ve lhůtě prodloužené, která má z části sankční povahu vůči dodavateli a umožňuje spotřebiteli odstoupit od smlouvy bez sankčního

postihu ve výrazně delší lhůtě, a to z důvodu nesplnění některých povinností dodavatelem (zpravidla se jedná o nesplněnou nebo nesprávně splněnou informační povinnost dodavatele).

A konečně zásadním prostředkem ochrany spotřebitele je také absolutní neplatnost smluvních ujednání odchylojících se od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel je také chráněn (také sám před sebou) zákazem zhoršení svého smluvního postavení a zákazem vzdání se svých práv.

4 KONCEPCE NOVÉ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE

Musím konstatovat, že největší nedostatek v oblasti ochrany spotřebitele shledávám v roztříštěnosti a nepřehlednosti této úpravy. Ochrana spotřebitele zasahuje do mnohých oborů lidské činnosti a navíc podléhá velice rychlému vývoji, stejně tak, jako se rozvíjí trh a informační technologie, od kterých se toto právní odvětví do značné míry odvíjí. Je snazší úpravu ochrany spotřebitele na evropské úrovni regulovat za pomoci vertikálního přístupu prostřednictvím směrnic či nařízení – ačkoliv se tato regulace vyznačuje právě onou fragmentaritou, je jejím přínosem možnost přesně cílené úpravy, i přesto však již není tento způsob úpravy ochrany spotřebitele dostatečný a snaha o upuštění od tohoto přístupu se odráží v horizontální podobě některých směrnic přijatých od roku 2005. Jen logickým vyústěním snah o souvislejší právní úpravu ochrany spotřebitele je pak prosazování úplné harmonizace v rámci evropského práva.

Cílem oblasti ochrany spotřebitele je na jedné straně ochrana spotřebitele, ale na straně druhé také ochrana spotřeby samotné - a přes ochranu spotřeby také ochrana evropského vnitřního trhu.

Spotřebitel musí znát svá práva, aby ho strach či obavy nenutili omezit svoji spotřebu. Spotřebitel se nesmí bát si objednat zboží přes internet ze zahraničí, nesmí se bát objednat si zboží přes internet vůbec, nesmí mít obavy, pokud si chce koupit zboží od prodejce na ulici či na předváděcí akci - musí mít zkrátka vždy jistotu, že bude jako slabší smluvní strana ve smluvních vztazích, v nichž vystupuje jako spotřebitel, dostatečně chráněn. Spotřebitel by proto měl být dostatečně informován o svých právech a měl by vědět, jakým způsobem je uplatnit.

Podle mého názoru jsou prostředky, jakými je dosahováno ochrany spotřebitele v oblasti spotřebitelských smluv vyhovující (bohužel mi v této práci nezbývá prostor na rozbor práva procesního v souvislosti s ochranou spotřebitele, zejména pak mimosoudního řešení sporů, a protože tato obsáhlá tematika by si jistě zaslouhovala vypracování celé samostatné práce, nebudu se jí zde věnovat ani okrajově), avšak volila bych cestu sjednocení nebo co největšího přiblížení těchto institutů pro všechny typy spotřebitelských smluv, neboť právě jejich různá úprava v rámci různých spotřebitelských smluv může vést k dezorientaci spotřebitele.

Domnívám se proto, že nejvhodnějším způsobem získání takové obecné úpravy spotřebitelských smluv by mohlo být sjednocení úpravy závazkového práva obecně, a to na úrovni práva evropského (tyto ambice má, z mého pohledu, např. projekt kodifikace evropského smluvního práva Draft Common Frame of Reference (DCFR), který je ovšem v současné fázi pouhým akademickým projektem bez právní závaznosti).

V českém právním řádu by pak obecná úprava spotřebitelských smluv měla zůstat zachována v občanském zákoníku, coby nejdůležitějším kodexu soukromého práva. Často také vyvstává otázka, zda úprava spotřebitelských smluv má vůbec mít své místo právě v občanském zákoníku a zda by být neměla raději oddělena

v samostatném právním předpisu – argumentem pro toto vydělení spotřebitelských smluv z občanského zákoníku je právě dynamický vývoj této právní oblasti, který nutí k přijímání častých novel, přičemž občanský zákoník by měl být ze své podstaty co nejstabilnějším právním předpisem. Ačkoliv tento argument nepostrádá logiku, domnívám se, že obecná úprava spotřebitelských závazkových vztahů by v občanském zákoníku být obsažena měla, a to právě z důvodu, že úprava v něm obsažená by měla být co nejvíce komplexní pro oblast soukromého práva.

V rámci obecné úpravy spotřebitelských smluv, by pro veškeré spotřebitelské smlouvy měla být určena některá jednotná obecná pravidla týkající se právě institutů zajišťujících ochranu spotřebitele v oblasti spotřebitelských smluv, tzn. měla by být určena obecná lhůta pro odstoupení od smlouvy, včetně obecných náležitostí a formy tohoto odstoupení, práva a povinnosti plynoucí z odstoupení do smlouvy podnikateli i spotřebiteli, jednotně by měl být stanoven způsob počítání lhůty pro odstoupení od smlouvy a také informační povinnost a sankce za její porušení by měla být sjednocena obecným právním předpisem, stejně tak neplatnost nepřiměřených smluvních ujednání (tento požadavek je již naplněn), informační povinnost podnikatele (dodavatele, poskytovatele), obecně by také mělo být upraveno důkazní břemeno ve spotřebitelských závazkových vztazích a na konec by měla být stanovena jednotná definice základních pojmů.

K odstoupení od smlouvy bez udání důvodu a bez sankčního postihu, by měl být určena jedna obecná lhůta (v případě potřeby samozřejmě určena úpravou zvláštní). Spotřebitel by zajisté uvítal, kdyby věděl, že od všech spotřebitelských smluv může odstoupit např. ve lhůtě 14 dnů od jejich uzavření nebo dodání zboží - přičemž by mělo také dojít k jednoznačnému stanovení povahy této lhůty (mělo by se vycházet ze současného trendu a lhůtu k odstoupení od smlouvy koncipovat jako

lhůtu, ve které stačí odstoupení od smlouvy druhé smluvní straně odeslat). V této obecné úpravě by pak měla být zakotveny práva a povinnosti plynoucí z uplatnění práva odstoupení od smlouvy, a to pro spotřebitele i podnikatele – i zde by bylo na místě stanovení jednotných lhůt pro vrácení plateb již poskytnutých spotřebitelem podnikateli, ale na straně druhé také lhůt pro navrácení zboží podnikateli spotřebitelem a stanovení sankcí za jejich nedodržení.

Důkazní břemeno by mělo být uvaleno na podnikatele tam, kde jsou mu uloženy nějaké povinnosti a v případě, že je povinnost uložena spotřebiteli měl by nést důkazní břemeno on, ačkoliv je to k jeho tíži (nelze však požadovat po podnikateli, aby prokazoval, že spotřebitel splnil svoji zákonnou povinnost – např. že zaslal zpět zboží po odstoupení od smlouvy nebo že spotřebitel odstoupil od smlouvy během lhůty k tomu určené).

Důležitá je informační povinnost podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli, kdy má podnikatel povinnost spotřebitele ještě před uzavřením smlouvy, ale také během jejího uzavírání upozornit zejména na práva spotřebitele a možnost jejich uplatnění. Kladla bych zde důraz na písemnou (nebo jinou jasně prokazatelnou) formu, a to jak v zájmu podnikatele, který by v tomto případě nesl důkazní břemeno, tak spotřebitele, neboť ve chvíli, kdy spotřebitel sám podepisuje, že se seznámil s informacemi, které měl podnikatel povinnost mu poskytnout, je už pouze na jeho vlastní zodpovědnosti, zda věnoval dostatečnou pozornost tomu, s čím svým podpisem vyjadřuje souhlas. Samozřejmostí je zde požadavek jasnosti a srozumitelnosti, vhodné by bylo upravit tento požadavek podrobně a stanovit podnikateli povinnost poskytnout spotřebiteli informace ve vhodném formátu – tím mám na mysli, zejména písemnou formu, kde by bylo vhodné stanovit minimální velikost písma těchto upozornění nebo zakotvit požadavek, aby písmo obsahující toto

upozornění nebylo menší než písmo ostatního textu smlouvy, samozřejmostí by pak mělo být, aby tyto informace byly nedílnou součástí smlouvy, nepřipustná by se mi pak jevila informace poskytnutá pouhým odkazem, kdy spotřebitel svým podpisem potvrdí, že se seznámil s určenými informacemi např. na internetových stránkách podnikatele. V případech kdy je to možné, bych stanovila pro splnění informační povinnosti standardizované formuláře, které by snížily administrativní zátěž podnikatelů a spotřebiteli by naopak usnadnily orientaci ve svých právech, navíc opakovaným setkáváním spotřebitele s formulářem obsahujícím informaci o jeho právech by docházelo k posilování jeho právního vědomí.

Splnění veškerých povinností podnikatele i spotřebitele plynoucích ze spotřebitelských smluv by mělo probíhat nějakým prokazatelným způsobem, tzn. nejlépe písemnou formou, aby bylo možné jejich splnění kdykoliv doložit.

Zároveň by bylo vhodné sjednotit základní definice, jakými jsou spotřebitel, poskytovatel, dodavatel, podnikatel, a to nejen na úrovni soukromého práva.

S ohledem na skutečnost, že právo ochrany spotřebitele má svůj původ v právu evropském, není možné jej uvedeným způsobem korigovat na úrovni jednotlivých členských států, obzvláště v době, kdy se začala prosazovat forma úplné harmonizace právních předpisů.

5 BUDOUCÍ ÚPRAVA OCHRANY SPOTŘEBITELE

5.1 Směrnice Evropské parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady

1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES

5.1.1 Cesta k přijetí směrnice

Přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (dále jen „směrnice o právech spotřebitelů“) předcházelo dlouhé období zkoumání toho, jak by vlastně mělo vypadat evropské spotřebitelské právo a jakým způsobem odstranit jeho nejzávažnější nedostatky, kterými jsou především jeho nejednotnost a fragmentárnost. Přijetí této směrnice je jakýmsi završením přezkumu spotřebitelského *acquis*, které bylo zahájeno v roce 2004.

V roce 2008 byl předložen Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů ze dne 8.10.2008¹⁷⁶ (dále jen jako „návrh“), který si kladl za cíl zrevidovat a zároveň sloučit do jednoho předpisu následující směrnice:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory

¹⁷⁶ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů, KOM (2008) 614 v konečném znění. CELEX 52008PC0614

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk tohoto zboží.

Návrh prosazoval princip úplné harmonizace, když určil, že se členské státy nemohou odchýlit od úpravy uvedené v návrhu.¹⁷⁷ V článku 2 návrhu pak došlo k definování základních pojmů – např. spotřebitel byl definován jako „fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který nelze považovat za její živnost, podnikání, řemeslo nebo povolání“ a tato definice byla převzata také do přijaté směrnice o právech spotřebitelů. Poněkud obecněji byl však v návrhu definován pojem obchodník jako „fyzická nebo právnická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který lze považovat za její obchodní nebo výrobní činnost, řemeslo nebo povolání, a kdokoli, kdo jedná jménem obchodníka nebo v jeho zastoupení.“¹⁷⁸

Komise návrh předložila již v říjnu 2008, avšak k jeho schválení nedošlo, navíc 8. prosince 2010 doznal návrh zásadních změn, kdy Výbor stálých zástupců (COREPER) návrh pozměnil a belgické předsednictvo rozhodlo o vyřazení kapitol 4 a 5, které se týkaly záruk a neférových smluvních podmínek, předsednictvo přitom ponechalo v úvaze možnost

¹⁷⁷ Článek 4 návrhu

¹⁷⁸ Ve směrnici o právech spotřebitelů je v článku 2 obchodník definován poněkud specifičtěji, a to jako „fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na to, zda je v soukromém nebo veřejném vlastnictví, která jedná, i prostřednictvím jiné osoby jednající jejím jménem nebo v jejím zastoupení, za účelem, který lze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání v souvislosti se smlouvami, na které se vztahuje tato směrnice.“

zachování některých částí vyřazených kapitol – tím byla narušena původní koncepce návrhu, neboť Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk pro toto zboží by byly nadále zachovány jako samostatné právní předpisy a norma by pak upravovala pouze „smlouvy uzavírané na dálku“ – Rada však v lednu 2011 tuto změnu potvrdila.¹⁷⁹ Evropský parlament akceptoval většinu změn, které Rady provedla, ale trvá na zachování některých ustanovení z vyřazených kapitol 4 a 5. Spory mezi poslanci se týkaly hlavně míry harmonizace směrnice, a to z obavy, aby úplnou harmonizací nedošlo k faktickému oslabení postavení ochrany spotřebitele oproti stávajícím, mnohdy přísnějším, státním úpravám.¹⁸⁰ Směrnice v upraveném znění byla přijata dne 25. října 2011, v platnost vstoupila 12.12.2011.

5.1.2 Směrnice o právech spotřebitelů

Směrnici o právech spotřebitelů řadím do oddílu budoucí právní úpravy s ohledem na skutečnost, že ještě nevypršela její implementační lhůta, ani dosud nebyly účinně zrušeny směrnice, které tato směrnice nahrazuje, ačkoliv se jedná o směrnici již platnou.

¹⁷⁹ Více viz Spotřebitelé v prosinci 2010, Rada radikálně zasáhla do návrhu o právech spotřebitelů [citováno 11. června 2011] Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8455/18090/clanek/spotrebitel-v-prosinci-2010>

¹⁸⁰ Více Spotřebitelé v březnu 2011, Definitivní podobu směrnice o právech spotřebitelů přijmeme v prvním čtení [citováno 11. června 2011] Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8455/18727/clanek/spotrebitel-v-breznu-2011>

Směrnice o právech spotřebitelů byla přijata dne 25. října 2011, v platnost vstoupila dne 12. prosince 2011, implementační lhůta směrnice vyprší dne 13. Června 2014. Směrnice o právech spotřebitelů ke dni 13. června 2014 ruší tyto směrnice a zcela je nahrazuje:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.

Následující dvě směrnice jsou Směrnicí o právech spotřebitelů pouze pozměněny (oproti původnímu záměru jejich zrušení a nahrazení), obě byly rozšířeny o povinnost členských států informovat Komisi o přijetí přísnějších vnitrostátní úpravy, než té, která je obsažena ve směrnících.¹⁸¹ To, že nedošlo ke zrušení následujících dvou směrnic je odklonem od původního záměru a směrnice o právech spotřebitelů, které tak zůstala vymezena harmonizace v oblasti smluv uzavíraných na dálku a mimo prostory obvyklé k podnikání:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk tohoto zboží.

¹⁸¹ Články 32, 33 směrnice o právech spotřebitelů

Směrnice o právech spotřebitelů upouští od minimální harmonizace obsažené ve směrnících, které mění či nahrazuje a určuje standardní pravidla pro společné aspekty smluv uzavřených na dálku a mimo obchodní prostory. Dle bodu 2 preambule by tato směrnice měla „upustit od koncepce minimální harmonizace a zároveň umožnit členským státům ponechat v platnosti nebo přijmout v souvislosti s určitými aspekty vnitrostátní pravidla.“ Směrnice přistupuje v oblasti informací pro spotřebitele a práv k odstoupení od smluv uzavřených na dálku a mimo obchodní prostory k úplné harmonizaci za účelem sjednocení nejednotné úpravy a zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele prostřednictvím zvýšení právní jistoty spotřebitele, přičemž harmonizovány mají být pouze smluvní vztahy mezi spotřebitelem a obchodníkem.¹⁸² Článkem 4 směrnice o právech spotřebitelů je míra harmonizace určena takto „členské státy nesmí v rámci svého vnitrostátního práva ponechat v platnosti ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice, včetně více či méně přísných ustanovení za účelem zajištění odlišné úrovně ochrany spotřebitele, pokud není v této směrnici stanoveno jinak.“

Směrnice o právech spotřebitelů nechává členským státům prostor pro aplikaci této směrnice i na oblasti, které do její působnosti nespádají.¹⁸³ Tato směrnice neharmonizuje oblast použití jazyků ve spotřebitelských smlouvách, ale naopak důraz je kladen na to, aby úprava této směrnice byla vztahována na všechny obchodníky, ať jsou veřejného nebo soukromého charakteru.¹⁸⁴

Směrnice o právech spotřebitelů se vztahuje na smlouvy uzavírané mezi obchodníky a spotřebiteli také v oblasti dodávek vody, plynu, elektřiny a tepla zajišťovanými i veřejnými poskytovateli, v případě kolize

¹⁸² Bod 5 -8 preambule směrnice o právech spotřebitelů

¹⁸³ Bod 13 preambule směrnice o právech spotřebitelů

této směrnice se zvláštním předpisem Unie, bude mít přednost tato zvláštní úprava a směrnice o právech spotřebitelů se tak stává úpravou obecnou.¹⁸⁵ Úpravě obsažené v této směrnici nepodléhá řada smluv vyjmenovaných v článku 3 odst. 3 – např. smlouvy z oblasti sociálních služeb, zdravotní péče, hazardních her, finančních služeb, práv k nemovitostem, výstavby nových budov, z oblasti podléhající úpravě směrnice o timeshare, aj.

Směrnice o právech spotřebitelů ponechává na rozhodnutí jednotlivých členských států, zda směrnici použijí i pro smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, v nichž platba spotřebitele nepřevyšuje částku 50 EUR, obchodníkům pak ponechává možnost, aby spotřebitelům sami nabízeli smluvní podmínky obsahující vyšší ochranu spotřebitele než tato směrnice.¹⁸⁶

Směrnice o právech spotřebitelů nově a šířeji definuje smlouvu uzavřenou mimo obchodní prostory, když uvádí, že je to „jakákoli smlouva uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem, která je: a) uzavřena za současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele v místě, které není obchodními prostory obchodníka...“¹⁸⁷ a blíží se tak úpravě obsažené v občanském zákoníku, která také (na rozdíl od směrnice o smlouvách uzavřených mimo obchodní prostory) zahrnuje případy, kdy je smlouva uzavřena např. na ulici.

Definice smlouvy uzavřené na dálku také doznala ve směrnici o právech spotřebitelů menších změn, když je jí v článku 2 odst. 7 definována jako „jakákoliv smlouva uzavřená mezi obchodníkem a

¹⁸⁴ Bod 16 preambule směrnice o právech spotřebitelů

¹⁸⁵ Článek 3 odst. 1 – 2 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁸⁶ Článek 3 odst. 4 – 6 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁸⁷ Článek 2 odst. 8 směrnice o právech spotřebitelů

spotřebitelem v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku bez současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele s výhradním použitím jednoho nebo více prostředků komunikace na dálku až do okamžiku uzavření smlouvy, včetně tohoto okamžiku.“ Je zde důraz kladen na výhradní použití prostředků komunikace na dálku, a to až do okamžiku a včetně okamžiku uzavření smlouvy.

Směrnice o právech spotřebitelů se také věnuje úpravě informačních povinností obchodníka, a to jak v rámci smluv jiných než smluv uzavřených na dálku či smluv uzavřených mimo obchodní prostory, ve kterých je určena povinnost poskytnout před uzavřením smlouvy jasným a srozumitelným způsobem spotřebiteli zejména informace o vlastnostech zboží, totožnosti obchodníka, celkovou cenu zboží nebo způsob jejího výpočtu, pokud nelze určit předem, podmínky platby, dodání, informace ohledně záruky a reklamace zboží, podmínky ukončení smlouvy, aj. – tato povinnost se přitom vztahuje také na smlouvy ohledně dodávek plynu, vody a elektřiny, které nejsou prodávány v předem určeném množství a dále na teplo z dálkového vytápění a digitálního obsahu, který není na hmotném nosiči. Členské státy si mohou určit, zda tuto informační povinnost uložit i transakcí, které jsou plněny bezprostředně po jejich uzavření a také zda ponechají v platnosti další požadavky na předsmělní informace poskytnuté spotřebiteli obchodníkem.¹⁸⁸

Zvlášť je v kapitole III směrnice o právech spotřebitelů, vymezena informační povinnost a právo odstoupení spotřebitelem od smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory.

¹⁸⁸ Článek 5 směrnice o právech spotřebitelů

Směrnice neumožňuje členským státům, aby přijali jiné formální požadavky na předšmluvní informační povinnost, než ty, které jsou jí stanoveny. Předšmluvní informační povinnost obchodníka je upravena pro tyto smlouvy velmi podrobně – spotřebiteli musí být před uzavřením smlouvy poskytnuty jasně a srozumitelně informace o vlastnostech zboží, totožnosti obchodníka a kontaktu na něj, celkovou cenu (pokud nelze určit, tak způsob jejího výpočtu a u předplatného cenu za zúčtovací období), podmínky platby aj. Předšmluvní informace týkající se práva odstoupení od smlouvy spotřebitelem mohou být spotřebiteli sděleny pomocí vzorového poučení o odstoupení od smlouvy uvedeného v části A přílohy I směrnice o právech spotřebitelů. Všechny předšmluvní informace vyjmenované v článku 6 odst. 1 směrnice o právech spotřebitelů jsou nedílnou součástí smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory a smlouvy uzavřené na dálku a bez souhlasu spotřebitele je nelze pozměňovat - postavení spotřebitele je navíc posíleno uvalením důkazního břemena ohledně těchto informací na obchodníka.¹⁸⁹ Pokud obchodník opomine poskytnout spotřebiteli informace o odstoupení od smlouvy, prodlužuje se spotřebiteli lhůta pro odstoupení od smlouvy ze čtrnáctidenní lhůty na lhůtu roční, za předpokladu, že během této nové roční lhůty obchodník svoji informační povinnost ohledně odstoupení od smlouvy nesplní, pak by byl ukončen běh lhůty roční a dnem splnění povinnosti počala běžet lhůta 14 denní.¹⁹⁰

Směrnice o právech spotřebitelů vznáší také požadavky na formu smluv uzavřených mimo obchodní prostory – tyto smlouvy musí mít

¹⁸⁹ Článek 6 odst. 5,9 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁰ Článek 10 směrnice o právech spotřebitelů

spotřebitel v písemné a podepsané kopii nebo se souhlasem spotřebitele na jiném trvanlivém nosiči (stejně tak předsmuvní informace).¹⁹¹

Formální náležitosti smlouvy uzavřené na dálku určuje směrnice o právech spotřebitelů v článku 8 – jsou jimi zejména poskytnutí předsmuvních informací spotřebiteli jasným a srozumitelným jazykem, v případě smlouvy uzavírané na dálku elektronickými prostředky zavazující spotřebitele k provedení úhrady je nutné spotřebitele jasně a výrazně před uzavřením smlouvy upozornit na vlastnosti zboží, celkovou cenu zboží (či její výpočet, pokud nelze určit dopředu), dobu platnosti smlouvy a minimální dobu trvání závazku spotřebitele a spotřebitel musí navíc výslovně a jasně potvrdit, že si uvědomuje, že ho tato objednávka zavazuje k platbě obchodníkovi. Předem a výslovně musí také obchodník na internetových stránkách uvést, jaké způsoby plateb akceptuje a zda existují omezení v dodání zboží – může tak učinit nejdéle po zahájení objednávání spotřebitelem.¹⁹² Směrnice o právech spotřebitelů upravuje také uzavření smluv na dálku prostřednictvím trvalého nosiče či po telefonu.

Směrnice o právech spotřebitelů taktéž podrobně upravuje podmínky odstoupení od smlouvy spotřebitelem, výrazný posun oproti dosavadní úpravě spočívá právě v podrobnosti úpravy, v přesném stanovení důsledků takového odstoupení jak pro spotřebitele, tak pro obchodníka, přesné stanovení výjimek z práva od smlouvy odstoupit i způsobu uplatnění práva odstoupit od smlouvy.

Spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory v obecné lhůtě do 14 dnů, podrobně je pak specifikován počátek běhu této lhůty, a to v případě

¹⁹¹ Článek 7 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹² Článek 8 odst. 2,3 směrnice o právech spotřebitelů

smlouvy o poskytování služeb počíná lhůta pro odstoupení běžet jejím uzavřením, v případě kupních smluv dnem, kdy spotřebitel nebo jím k tomu určená osoba zboží fyzicky obdrží, v případě dodávek energií dnem uzavření smlouvy. Pokud členské státy zakazují u smluv uzavřených mimo obchodní prostory obchodníkovi, aby od spotřebitele přijal platbu během lhůty pro odvolání, mohou toto omezení ponechat v platnosti.¹⁹³

Svoje právo na odstoupení od smlouvy může spotřebitel uplatnit během lhůty pro odstoupení od smlouvy buď za použití vzorového formuláře obsaženého v části B přílohy I směrnice o právech spotřebitelů nebo jakýmkoliv jiným jednoznačným prohlášením, přičemž pro zachování lhůty postačí, pokud spotřebitel během této lhůty oznámení o odstoupení od smlouvy odešle. To, že pro odstoupení od smlouvy není stanovena písemná forma má své opodstatnění v tom, že směrnice o právech spotřebitelů uvaluje důkazní břemeno ohledně uplatnění práva odstoupení od smlouvy na spotřebitele a je tedy v zájmu spotřebitele, aby sám zvolil takový způsob sdělení, aby toto důkazní břemeno unesl.¹⁹⁴ Uplatněním spotřebitelova práva na odstoupení od smlouvy automaticky zanikají veškeré související smlouvy.¹⁹⁵

Z odstoupení od smlouvy plynou spotřebiteli i obchodníkovi další závazky, obchodník je povinen ve lhůtě 14 dní od obdržení oznámení o odstoupení od smlouvy spotřebitelem vrátit všechny platby, které od spotřebitele obdržel, a to včetně nákladů na dopravu a to stejným způsobem, jakým platbu od spotřebitele obdržel. Spotřebitel ale nemusí spotřebiteli hradit náklady dodání, které převyšují cenu standardního

¹⁹³ Článek 9 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁴ Článek 11 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁵ Článek 15 směrnice o právech spotřebitelů

cenově nejvýhodnějšího dodání. U kupních smluv nemusí obchodník platbu vracet, dokud mu spotřebitel neprokáže, že zboží odeslal nazpět nebo dokud zboží zpět neobdrží.¹⁹⁶

Spotřebitel je povinen v případě odstoupení od smlouvy neprodleně, nejpozději však do 14 dnů od odstoupení, vrátit obchodníkovi zboží, přičemž postačí, když jej v této lhůtě odešle. Spotřebitel je povinen uhradit pouze náklady na dopravu zboží zpět obchodníkovi a náhradu hodnoty zboží, o kterou se jeho cena snížila v důsledku toho, že jej spotřebitel užíval jinak, než bylo nezbytné pro to, aby posoudil, zda je zboží funkční. Pokud byly spotřebiteli již poskytnuty nějaké služby, je povinen je uhradit.¹⁹⁷ Podrobně upravuje směrnice o právech spotřebitelů také výjimky z práva odstoupit od smlouvy, např. v případech, kdy se jedná o zboží vytvořené přesně dle přání spotřebitele a jeho pokynů a jeho osobním přáním uzpůsobené nebo jde o zboží, které podléhá rychlé zkáze, výjimka se vztahuje také na nepředplacené noviny a periodika a smlouvy z veřejné dražby, aj.¹⁹⁸

V souvislosti s kupními smlouvami zakazuje směrnice o právech spotřebitelů obchodníkům, aby účtovali spotřebitelům za druh provedené platby částky vyšší, než jaké částky skutečně v souvislosti s touto platbou obchodník sám zaplatí.¹⁹⁹ Také toto ustanovení značně posiluje postavení spotřebitele, neboť se domnívám, že někteří obchodníci záměrně nadsazovali poplatky spojené např. s platbou zboží na dobírku a vytvářeli si tak další příjem vedle příjmu plynoucího jim z nákupu zboží spotřebitelem. Podobně chrání směrnice o právech spotřebitelů před účtováním vyšších částek, než je obvyklá sazba v případě komunikace

¹⁹⁶ Článek 13 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁷ Článek 13 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁸ Článek 16 směrnice o právech spotřebitelů

¹⁹⁹ Článek 19 směrnice o právech spotřebitelů

spotřebitele s obchodníkem po telefonu.²⁰⁰ V případě kupních smluv musí obchodník žádat spotřebitele o výslovný souhlas za každou další platbu, než která je sjednaná jako hlavní závazek.²⁰¹

Směrnice o právech spotřebitelů ukládá členským státům za povinnost, aby se dodržování této směrnice mohli v řízení před soudem nebo správními orgány dovolat také orgány veřejné správy nebo jejich zástupci a/nebo organizace spotřebitelů s oprávněným zájmem na ochraně spotřebitelů a/nebo profesní organizace.²⁰²

5.2 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“) vstoupil v platnost dne 22.3.2012, účinný bude od 1.1.2014. Vydání tohoto předpisu předcházela dlouhý vývoj, věcný záměr nového občanského zákoníku byl vypracován již v roce 2000, první návrh zákoníku a důvodové zprávy byl připraven již v roce 2005, ke schválení nového občanského zákoníku Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR pak došlo v listopadu 2011, dne 22.3.2012 pak byl konečně zveřejněn ve Sbírce zákonů ČR.

Dle věcného záměru z roku 2000 neměl nový občanský zákoník úpravu ochrany spotřebitele vůbec obsahovat, a ta měla být zařazena do zvláštního zákona (předpokládalo se, že do zákona o ochraně spotřebitele), a to z důvodu nestability oblasti ochrany spotřebitele a

²⁰⁰ Článek 21 směrnice o právech spotřebitelů

²⁰¹ Článek 22 směrnice o právech spotřebitelů

²⁰² Článek 23 směrnice o právech spotřebitelů

s ohledem na předpoklad, že tato oblast bude v budoucnu podléhat mnohým novelám.²⁰³

Co se týče systematického zařazení ochrany potřebitele, napravuje nový občanský zákoník pochybení občanského zákoníku nyní účinného, když obecné pojmy jakými jsou spotřebitel a podnikatel upravuje v části první – obecné části a úpravu spotřebitelských smluv pak řadí do části čtvrté – relativních majetkových práv, hlavy první – všeobecná ustanovení o závazcích. Ustanovení o závazcích ze smluv uzavřených se spotřebitelem jsou obsažena v ustanoveních § 1810 - 1867.

Nový občanský zákoník upouští od oficiálního označení spotřebitelské smlouvy a správně jej nahrazuje pojmem závazky ze smluv uzavřených se spotřebitelem, termín spotřebitelské smlouvy pak používá pouze jako zkratku. Úprava obsažená v § 1810 – 1867 je dále členěna na Obecná ustanovení, Uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory, Finanční služby a konečně na Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby.

Nový občanský zákoník v § 419 nově definuje spotřebitele: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná,“ tato definice je inspirována mimo jiné Návrhem evropského občanského zákoníku: Draft Common Frame of Reference a vychází z trendů nadnárodní úrovně. Nový občanský zákoník upouští od užití pojmu dodavatel a nahrazuje ho pojmem podnikatel.

²⁰³ Věcný záměr z roku 2000 [citováno 25. Března 2012], dostupný z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>.

Za spotřebitelskou smlouvu je podle nového občanského zákoníku považována každá smlouva, kterou se spotřebitelem uzavírá podnikatel²⁰⁴ - tato definice je výstižná, neboť postihuje podstatu spotřebitelských smluv, kterou jsou jejich subjekty, tzn. spotřebitel na straně jedné a podnikatel na straně druhé.

Poněkud zmatené se mi ale jeví ustanovení § 1811 odst. 2 nového občanského zákoníku, ve kterém stojí: „Směřuje-li jednání stran k uzavření smlouvy a tyto skutečnosti nejsou zřejmé ze souvislostí, sdělí podnikatel spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku a) svoji totožnost...“ toto ustanovení se mi jeví jako nejasné a nepřehledné, neboť pro spotřebitele nemusí být vždy snadné určit, zda jednání směřuje k uzavření smlouvy a naopak ani pro podnikatele nemusí být vždy jednoznačné, zda skutečnosti jako označení zboží nebo totožnost podnikatele vyplynuly ze souvislostí. A nakonec musím podotknout, že ani formulace „v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy“ se nezdá být příliš šťastná, neboť je velmi neurčitá.

Nový občanský zákoník vznáší požadavek, aby podnikatel sděloval spotřebiteli informace v jazyce, ve kterém se uzavírá smlouva, jasně a srozumitelně²⁰⁵, zůstává zachováno pravidlo nejpříznivějšího výkladu smluv v případech, kdy je možných výkladů více²⁰⁶ a dále platí, že „K ujednáním odchylným se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje,“²⁰⁷ – tato formulace se mi jeví opět poněkud nešťastnou, neboť stanoví, že se nepřihlíží ani

²⁰⁴ § 1810 nového občanského zákoníku

²⁰⁵ §1811 odst. 1 nového občanského zákoníku

²⁰⁶ § 1812 odst. 1 nového občanského zákoníku

²⁰⁷ § 1812 odst. 2 nového občanského zákoníku

k ujednáním, která jsou sice odchylná od zákonné úpravy, ale jsou sjednána ve prospěch spotřebitele, tedy posilují jeho postavení na základě dobrovolného ujednání smluvních stran.

Poněkud problematická formulace zákazu ujednání spotřebitelských smluv, která jsou v rozporu s dobrou vírou obsažená v občanském zákoníku, je nahrazena v novém zákoníku zákazem ujednání, které jsou v rozporu s požadavkem přiměřenosti a zakládají významnou nerovnováhu práv nebo povinností v neprospěch spotřebitele²⁰⁸ - tato formulace je přijatelnější s ohledem na odstranění nesprávně použitého pojmu „dobrá víra“ v účinném občanském zákoníku a také s ohledem na evropské právo, které v této souvislosti také operuje s pojmem přiměřenost. K ujednáním, která jsou nepřiměřená, se nepřihlíží, pokud se jich sám spotřebitel nedovolá.²⁰⁹ To je opět krok správným směrem, neboť posiluje smluvní svobodu stran, pouze bych se neodkláněla od evropské úpravy, kde se uvádí, že se musí jednat o ujednání individuálně sjednaná.

Nově je v novém občanském zákoníku obecně stanovena lhůta pro odstoupení od smlouvy tak, že stačí, pokud za jejího běhu spotřebitel oznámení o odstoupení od smlouvy podnikateli odešle.²¹⁰

Zvláštní úprava věnovaná smlouvám uzavřeným mimo obchodní prostory a smlouvám distančním je odrazem úpravy evropské, konkrétně směrnice o právech spotřebitelů, která už byla do nového občanského zákoníku promítnuta tak, aby nemusel být za tímto účelem novelizován, ještě dříve, než nabyde účinnosti. S ohledem na princip úplné harmonizace obsažený ve směrnici o právech spotřebitele ohledně této

²⁰⁸ § 1813 nového občanského zákoníku

²⁰⁹ § 1815 nového občanského zákoníku

²¹⁰ § 1818 nového občanského zákoníku

smluvní oblasti, je zřejmé, že nový občanský zákoník tuto úpravu prakticky doslova přebírá.

Za zmínku zajisté stojí, že úprava nekalé soutěže se z obchodního zákoníku přesouvá do nového občanského zákoníku, což je z mého pohledu krok vítaný, neboť usnadňuje celkovou orientaci spotřebitele, když je soukromoprávní úprava ochrany spotřebitele více koncentrována v jednom právním předpisu.

6 ZÁVĚR

Oblast ochrany spotřebitele je nesmírně složitá a obsáhlá, její evropský původ se promítá do českého právního řádu zejména prostřednictvím transpozice směrnic, která není ve všech případech provedena důsledně. Za největší problém oblasti ochrany spotřebitele považuji její fragmentárnost, roztříštěnost, nejednotnost dokonce i základních definic. Tento dojem potvrzují evropské snahy typu přezkumu spotřebitelského *acquis* nebo projektu Draft Common Frame of Reference (DFCR). K jistému poměrně zásadnímu posunu v této oblasti došlo přijetím směrnice o právech spotřebitelů, která nahrazuje dvě dřívější směrnice o smlouvách na dálku a zároveň v této oblasti využívá harmonizace úplné. Posun ve vývoji evropského spotřebitelského práva se nutně odrazil také v novém občanském zákoníku, jehož úpravu spotřebitelských smluv vnímám pozitivně, zejména s ohledem na to, že jeho prostřednictvím došlo k lepší systematizaci této oblasti.

Přes výše uvedenou výtku shledávám, ochranu spotřebitele v oblasti soukromého práva hmotného, zejména pak v oblasti spotřebitelských smluv za uspokojivě zajištěnou, pouze náročnou na

orientaci spotřebitele - důraz by proto měl být, dle mého názoru, kladen hlavně na budoucí posílení obecné části této úpravy.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Odborné publikace

- Adamová, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě: Stručný nástin*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001.
- Adamová, K. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004.
- Balík, S., Balík S. ml. *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005.
- Hattenhauer, H. *Evropské dějiny práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998.
- Hulva, T. *Ochrana spotřebitele*. Praha: ASPI, 2005.
- Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.
- Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2005.
- Urfus, V. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001.
- Jelínek, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011.

- Selucká, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.
- Zdražil, M. *O ochraně spotřebitele*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000.

Samostatné kapitoly v odborných publikacích

- Eliáš, K. Generální klauzule In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná Část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. Kapitola 25, s. 305 - 309.
- Hajn, P. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná Část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. Kapitola 29, s. 373 - 399.
- Hulmák, M. Spotřebitelské smlouvy. In Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 416 – 525.
- Knapp, V., Knappová, M., Mrázová, I. Obecné otázky závazkového práva In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. Hlava 23, § 4, s. 25-59.
- Salač, J., Mrázová, I. Smlouva o užívání budovy nebo její části na časový úsek (timeshare) In Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, 2. část*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 242-244.

Odborné příspěvky ve sbornících

- Hulmák, M. Ochrana spotřebitele při uzavírání smluv mimo obchodní prostory. In Knoll, V., Bednář, V. (eds), *Naděje právní vědy Býkov 2006: sborník z mezinárodního setkání mladých vědeckých pracovníků konaného ve dnech 29.6. – 1.7.2006 na Zámeckém statku Býkov*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 245 - 252.
- Hulmák, M. Problémy s prováděním směrnic na ochranu spotřebitele. In *Aktuálne otázky práva, Zborník z medzinarodnej vedeckej konferencie, vydaný pri príležitosti životného jubilea prof. JUDr. Jozefa Suchožu, DrSc.* Košice: Univerzita Pavlo Jozefa Šafárika v Košiciach, s. 373 - 387.
- Hrubá, M. Prodej mimo prostory obvyklé k podnikání. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 40 - 45.
- Koukal, P. Zkušenosti s ochranou spotřebitele v činnosti veřejného ochránce práv. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 111-116.
- Pelikán, T. Jednostranná změna smluvních podmínek ve světle návrhu nové evropské směrnice o právech spotřebitelů. In *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Centrum právní komparatistiky. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Evropské spotřebitelské centrum při České obchodní inspekci, 2009. Část I. Návrh směrnice o právech spotřebitelů. s. 67-76.

- Selucká, M. Přezkum a revize spotřebitelského acquis In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M., *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 10-17.
- Šalomoun, M. Distanční smlouvy aneb jak nakupovat zajíce v pytli In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 34-39.
- Večerková, E. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám. In Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 46 - 59.

Články v odborných časopisech

- Selucká, M. *Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady.* *Právní rozhledy*, 2010, ročník 18., č. 14, s. 513-517.
- Nový, Z. Princip „poctivosti“ dle Draft Common Frame of Reference jako inspirace pro výklad § 6 odst. 1 návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2010, ročník 18, č. 24, s. 46-54.

Elektronické zdroje

- Kopecká, H. *Vývoj politiky ochrany spotřebitele.* [citace 20. Května 2011]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8969/18361/clanek/ochrana-spotrebitele/>

- Pipková, H. *Ochrana spotřebitele ve vztahu ke komunitárnímu právu*. [citace 15.května 2011] Dostupný z:http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-16736570-F00000_d-ochrana-spotrebitela-ve-vztahu-ke-komunitarnimu-pravu
- Knoblochová, V. *Vývoj oblasti ochrany spotřebitele v EU od počátků v r. 1951 až do současnosti. Odras tohoto vývoje v komunitární legislativě [citace 20. května 2011]*. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7587.html>
- Hout, M. *Geneze evropského spotřebitelského práva a jeho vývoj*. [citace 27.3.2012] Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/gen-eze-evropskeho-spotrebitelskeho-prava-a-jeho-vyvoj-77559.html>
- *Spotřebitelé v prosinci 2010, Rada radikálně zasáhla do návrhu o právech spotřebitelů* [citace 11. června 2011] Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8455/18090/clanek/spotrebitela-v-prosinci-2010>
- *Spotřebitelé v březnu 2011, Definitivní podobu směrnice o právech spotřebitelů přijmeme v prvním čtení* [citace 11. června 2011] Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8455/18727/clanek/spotrebitela-v-breznu-2011>
- *Jednotný evropský akt. [citace 20. května 2011]* Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>

8 RESUMÉ

This thesis is aimed at the area of consumer protection. Considering the extent of the aforementioned topic, it is beyond the capacity of this paper to provide a fully comprehensive review of the legal regulations and matters related to consumer laws. Furthermore, neither all current issues, problems in this legal sphere nor complex suggestions on new convenient changes *de lege ferenda* are discussed. However, carefully chosen aspects of this legal area are analysed.

The main goal of this study is to show fundamental weakness in Consumer Protection Laws, primarily its general regulations with the importance on the field of private law.

The key inadequacies in the area of consumer protection - especially at the level of the European and Czech legal environment are identified. The author directly criticises the inconsistency of the legal regulations and documents, heterogeneous terminology, variations in legal regulations among the European Union countries, insufficient legal reciprocal cohesion within the European Union (the EU), and overall, a lack of transparency in the regulations.

The study deals briefly with the evolution of consumer law within the EU or the former European community and the Czech Republic. Thus it is evident that the law development in both regions is strongly linked.

The last part of this thesis shortly explains a new concept of consumer protection in order to eliminate the above mentioned problems at the European and national levels. The concept is based on the evaluation of the current and proposed legal regulations and documents, including the new Civil Code.